

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2015

HEIDI NYMAN JA MARJA KIVINIEMI

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy
Tampere 2016

ISSN 2343-354X (painettu)

ISSN 2343-3558 (verkkójulkaisu)

LUKIJALLE

Tämä tilastojulkaisu on katsaus työeläkelakien mukaiseen toimintaan Suomessa vuonna 2015. Joiltakin osin tarkastelu kattaa koko eläkejärjestelmän.

Julkaisuun on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenoista ja työeläkkeiden rahoituksesta. Yksityiskohtaisempia tietoja näistä aiheista julkaistaan Eläketurvakeskuksen muissa tilastoissa ja raporteissa.

Tilastotiedot perustuvat pääasiassa Eläketurvakeskuksen rekistereihin sekä Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastotietovarastoon. Työeläkkeiden rahoitukseen liittyvät tiedot on koottu muun muassa eläkelaitosten toimintakertomuksista.

Tilastoa on julkaistu tilastovuodesta 2006 lähtien.

Helsingissä kesäkuussa 2016

Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	3
1 Eläkejärjestelmä	7
2 Ajankohtaista vuonna 2015	9
3 Kaikki eläkkeensaajat	11
4 Eläkemeno	15
4.1 Kokonaiseläkemeno	15
4.2 Työeläkemeno	16
5 Keskimääräinen eläke	17
5.1 Kokonaiseläke	17
5.2 Työeläke	19
6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet	21
6.1 Työeläkkeensaajat	21
6.2 Työeläkkeelle siirtyneet	21
6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä	22
6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua	24
7 Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat	31
8 Työeläkettä kartuttavat palkattomat ajat	32
9 Indeksiturva	33
10 Työeläkkeiden rahoitus	35
10.1 Työeläkemaksut	37
10.2 Lakikohtaiset työeläkemaksuprosentit	39
11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta	41
11.1 Sijoituskohteet	43
11.2 Sijoitukset alueittain	44
11.3 Vastuuvelka ja vakavaraisuus	46

1 Eläkejärjestelmä

Lakisääteinen eläketurva muodostuu ansiotyöhön perustuvasta työeläkkeestä ja vähimmäistoimeentuloturvan tarjoavasta, asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Lakisääteistä eläketurvaa ovat lisäksi liikenne- ja tapaturmavakuutuslakien sekä sotilasvamman- ja sotilastapaturmalakien mukaiset eläkkeet eli ns. SOLITA-eläkkeet.

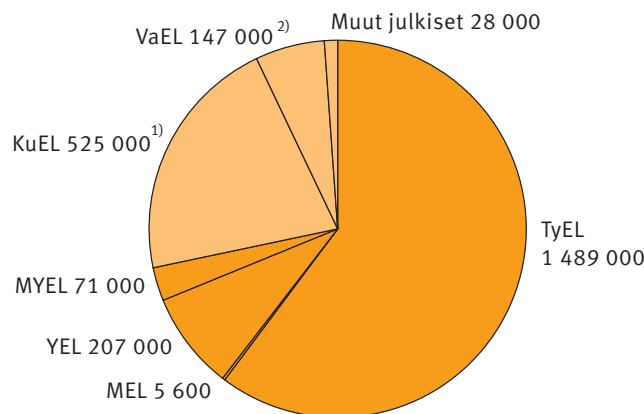
Työeläkejärjestelmä on hallinnoltaan hajautettu. Työeläkkeitä hoitavat yksityisellä sektorilla työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat ja eläkesäätiöt sekä maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkelaitokset. Suurimman osan julkisen sektorin eläkkeistä hoitaa Keva. Eläketurvakeskus toimii työeläkejärjestelmän lakisääteisenä yhteiselimenä. **Kansaneläkejärjestelmää** hoitaa kansaneläkelaitos (Kela).

Yksityisellä sektorilla palkansaajia koskeva eläketurva on järjestetty työntekijän eläkelain TyEL mukaan. Merimiehillä on oma eläkelaki MEL ja yrittäjillä sekä maatalousyrittäjillä omat eläkelait YEL ja MYEL. Yksityiseen sektoriin kuuluviksi katsotaan myös maatalouden luopumisjärjestelyjä koskevat erityislait, joista eläkkeitä myönnetään vain luopumistukilain (LUTUL) mukaan. Edelleen maksetaan myös luopumiseläkelain (LUEL) mukaisia eläkkeitä.

Julkisella sektorilla on voimassa kunnallinen eläkelaki KuEL sekä valtion eläkelaki VaEL. Julkiseen sektoriin kuuluvat myös evankelis-luterilaista ja ortodoksista kirkkoa koskevat eläkelait (KiEL ja OrtKL), samoin kuin valtion, kuntien ja kirkon vanhojen eläkelakien mukaiset eläkkeet, Kansaneläkelaitoksen ja Suomen Pankin toimihenkilöiden eläkkeet sekä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkkeet. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi kansanedustajien, valtioneuvoston jäsenten ja europarlamentaarikoiden eläkkeet.

Kuvio 1

Eri työeläkelakien piirissä työsuhteessa tai yrittäjänä 31.12.2014 työskennelleet työeläkevakuutetut

Työsuhteessa tai yrittäjänä yhteensä 2 350 000 henkilöä 31.12.2014.

¹⁾ Sisältää 29 000 KuEL:n piiriin kuuluvaa, omaishoitajaa, perhehoitajaa, luottamushenkilöä yms.

²⁾ Sisältää 4 000 VaEL:n piiriin kuuluvaa johtokuntien jäsentä, kansanedustajaa, konsulttia yms.

Henkilö voi kuulua saman aikaisesti usean eläkelain piiriin.

Yksityisellä sektorilla työskentelee vuosittain kolme neljäsosaa työvoimasta ja julkisella sektorilla kolmannes. Vuoden aikana molemmilla sektoreilla työskenteleviä on alle kymmenen prosenttia.

Suomen eläkejärjestelmästä löytyy tarkempaa kuvausta Eläketurvakeskuksen kotisivuilta osoitteesta www.etk.fi/elakejarjestelma.

2 Ajankohtaista vuonna 2015

Suomessa maksettiin vuonna 2015 eläkkeitä kaikkiaan 28,9 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli 28,3 miljardia euroa ja vapaaehtoisten etuuksien osuus arviolta 600 miljoonaa euroa. Luvuissa ei ole mukana henkilön itsensä kustantamia vapaaehtoisia eläkkeitä. Lakisääteinen eläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työeläkkeistä (25,3 mrd. €), Kelan maksamista eläkkeistä (2,5 mrd. €) sekä liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus-, sotilasvamman- ja sotilastapaturmalakien mukaan maksetuista ns. SOLITA-eläkkeistä (0,5 mrd. €). Vuonna 2015 lakisääteisen eläkemenon suhde bruttokansantuotteeseen oli 13,7 prosenttia.

Vuoden 2017 työeläkeuudistus

Hallituksen esitys vuoden 2017 alusta voimaan tulevasta eläkeuudistuksesta annettiin eduskunnalle 3.9.2015 ja hyväksyttiin marraskuussa 2015. Tasavallan presidentti vahvisti lait tammikuussa 2016. Eläkejärjestelmän uudistamisen päätavoitteina on mm. myöntää keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää ja pidentää työuria. Lisäksi pyritään turvaamaan työeläkkeiden rahoitus pitkällä aikavälillä ja varmistamaan eläketurvan riittävyys sekä sukupolvien välinen tasapuolisuus. Uudistusta käsitellään tarkemmin verkkosivustolla <http://www.eläkeuudistus.fi/>.

Työeläkemaksut ja niiden rahastointi

Työeläkemaksua korotettiin 0,4 prosenttiyksikköä. Sosiaali- ja terveysministeriön vuodelle 2015 vahvistama, keskimäärin perittävä Työeläkemaksu oli 24 prosenttia palkoista. Maksun korotus jakaantui puoliksi työntekijöiden ja työnantajien kesken.

Koko työeläkejärjestelmässä kerättiin lakisääteisiä eläkemaksuja yhteensä 24,9 miljardia euroa ja maksettiin eläke-etuuksia 25,2 miljardia euroa. Eläkemaksuja rahastoitiin tulevia eläkevastuita varten 3 miljardia euroa ja rahastoista purettiin varoja eläkkeiden maksuun 3,8 miljardia euroa.

Eläkevarat ja sijoitustoiminta

Työeläkevarojen kokonaismäärä vuoden lopussa oli 180,7 miljardia euroa, mikä oli 87 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Varat kasvoivat hieman edellistä vuotta hitaammin, mutta keskimäärin samaa tahtia kuin viimeisen kymmenvuotiskauden aikana. Työeläkelaitosten sijoitustoiminnan keskimääräinen tuotto käyvin arvoin jäi 5,0 prosenttiin. Se oli muutamaa edellistä vuotta matalampi, mutta esimerkiksi pitemmällä aikavälillä 1998–2015 keskituotto oli 5,6 prosenttia.

Työeläkesijoitukset painoutuivat osakkeisiin ja osaketyyppisiin sijoituksiin. Niihin oli sijoitettuina lähes puolet varoista vuoden lopussa. Joukkovelkakirjojen osuus supistui hieman ollen kuitenkin runsas kolmannes koko sijoituskannasta. Kaikkien eläkevakuuttajien rahamarkkinasijoitukset kasvoivat vuoden takaisesta. Muutos oli suurin julkisaloilla.

Työeläkesijoitukset kohdistuivat entistä useammin euroalueen ulkopuolelle Suomen ja muun euroalueen sijaan. Vuoden 2015 lopussa koko sijoituskannasta hieman yli neljän-

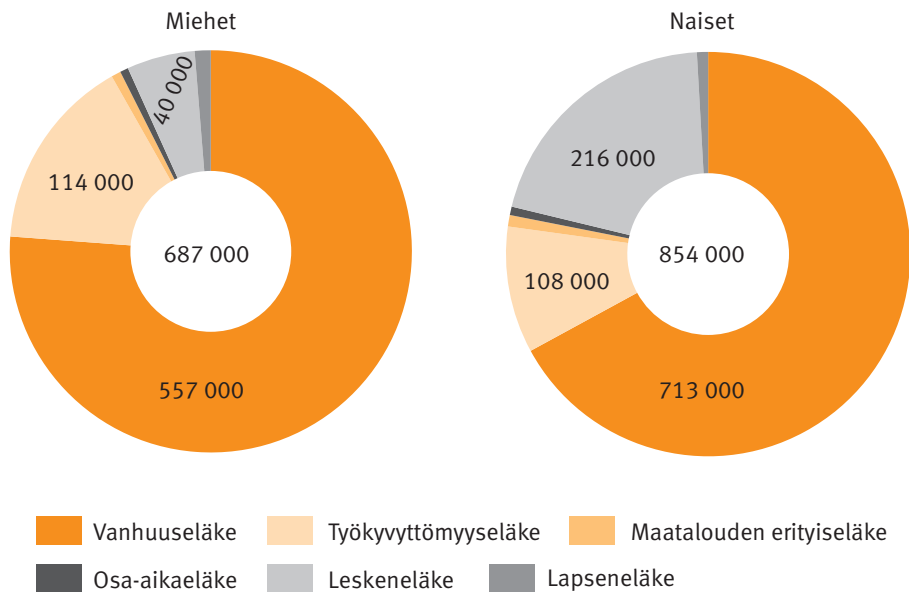
nes oli Suomessa, vajaa neljäsosa muualla euroalueella ja niiden ulkopuolella puolet kaikista varoista. Julkisalojen eläkevakuuttajilla kotimaahan tehtyjen sijoitusten osuus oli noin viidesosa ja eläkevakuutusyhtiöillä kolmasosa.

3 Kaikki eläkkeensaajat

Työ- tai Kelan eläkettä sai vuoden 2015 lopussa kaikkiaan 1 541 000 henkilöä. Naisten osuus kaikista eläkkeensaajista oli 55 prosenttia. Omaa eläkettä eli vanhuus-, työkyvyttömyys-, osa-aika- tai maatalouden erityiseläkettä sai 1 498 000 henkilöä. Lesken- tai lapseneläkettä saavia oli 275 000. Samanaikaisesti sekä lesken että omaa eläkettä sai 231 000 henkilöä.

Kuvio 2

Kaikki eläkkeensaajat eläkelajin ja sukupuolen mukaan 31.12.2015

Henkilö voi saada samanaikaisesti usean eri eläkelajin mukaista eläkettä.

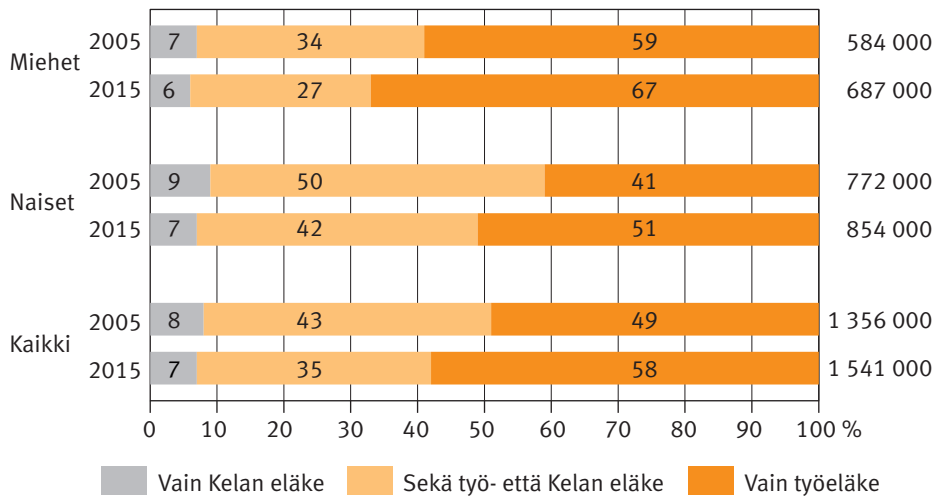
Vanhuuseläkettä sai vuoden 2015 lopussa 1 270 000 henkilöä eli runsas neljä viidesosaa kaikista eläkkeensaajista. Vanhuuseläkettä saavia naisia oli 713 000 ja miehiä 557 000. Työkyvyttömyyseläkkeensaajia oli 222 000, joista miehiä 114 000 ja naisia 108 000. Ero työkyvyttömyyseläkettä saaneiden miesten ja naisten lukumäärissä on jo pitkään kaventunut. Vuonna 2005 työkyvyttömyyseläkettä saaneita miehiä oli 17 500 enemmän kuin naisia, kun vastaava luku vuonna 2015 oli 6 500.

Leskeneläkettä sai vuonna 2015 256 000 henkilöä ja lapseneläkettä 19 000. Maatalouden erityiseläkettä (luopumiseläke ja luopumistuki) saaneita oli 15 000 ja osa-aikaeläkkeensaajia 12 000.

Eläkkeensaajien määrä kasvoi vuonna 2015 edellisestä vuodesta 16 000 eläkkeensaajalla. Kasvu kohdistui ainoastaan vanhuuseläkettä saaviin, joiden määrä lisääntyi 33 000:lla. Muissa eläkelajeissa saajien määrät pienenevät. Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä väheni 10 500:lla, osa-aikaeläkettä saavien määrä 4 000:lla ja maatalouden erityiseläkettä saavien määrä 1 500:lla.

Kuvio 3

Kaikki eläkkeensaajat eläkejärjestelmän ja sukupuolen mukaan vuosina 2005 ja 2015

Kaikista eläkkeensaajista 58 prosenttia sai vain työeläkettä vuoden 2015 lopussa. Vuonna 2005 vastaava osuus oli 9 prosenttiyksikköä pienempi. Miehistä pelkkää työeläkettä sai kaksi kolmasosaa ja naisista puolet. Työeläkkeen ohella Kelan eläkettä sai vuonna 2015 runsas kolmannes ja pelkkää Kelan eläkettä sai 7 prosenttia. Vain Kelan eläkettä saavien osuus oli lähes sama vuonna 2005, mutta saman aikaisesti eläkettä molemmista järjestelmistä saavia oli 8 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2015.

Suomessa asuvat eläkkeensaajat

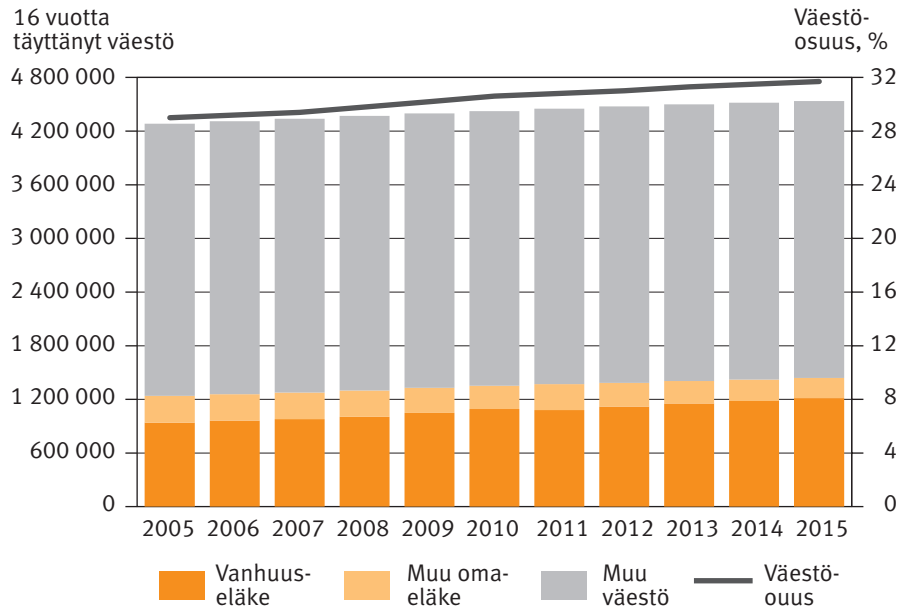
Kaikista vuoden 2015 lopussa eläkettä saaneista 1 480 000 asui Suomessa. Suhteutettuna väestöön se tarkoittaa, että noin joka neljäs Suomessa asuva sai jotakin eläkettä. Väestönä käytetään Kelan vakuutettua väestöä, joka kattaa käytännöllisesti katsoen koko maassa asuvan väestön, myös tilapäisesti ulkomailla asuvat Suomen kansalaiset.

Suomessa asuvia omaa eläkettä saaneita oli vuoden 2015 lopussa 1 439 000. Heidän osuutensa 16 vuotta täyttäneestä väestöstä oli 31,7 prosenttia. Vastaava väestöosuus vuonna 2005 oli 29,0 prosenttia. Kasvua kymmenessä vuodessa on ollut lähes 3 prosenttiyksikköä. Tänä ajanjaksona omaa eläkettä saavien määrä on kasvanut 16 prosenttia ja 16 vuotta täyttäneen väestön 6 prosenttia. Omaa eläkettä saavien määrän kasvu on kohdistunut vanhuuseläkettä saaviin. Muita eläkkeitä saavien määrät ovat pienentyneet.

Omaa eläkettä saavien määrä kasvoi vuodesta 2005 vuoteen 2015 kaikkiaan lähes 200 000 henkilöllä. Tänä aikana vanhuuseläkettä saavien määrä kasvoi yli 300 000:lla, mutta työkyvyttömyys-, työttömyys-, osa-aika- ja maatalouden erityiseläkettä saavien määrät supistuivat yhteensä yli 100 000:lla eläkkeensaajalla. Työttömyyseläkkeissä vähennystä oli 51 000 (työttömyyseläke eläke-etuutena loppui vuonna 2014), työkyvyttömyyseläkkeissä 39 000, osa-aika-eläkkeissä 20 000 ja maatalouden erityiseläkkeissä 17 000.

Kuvio 4

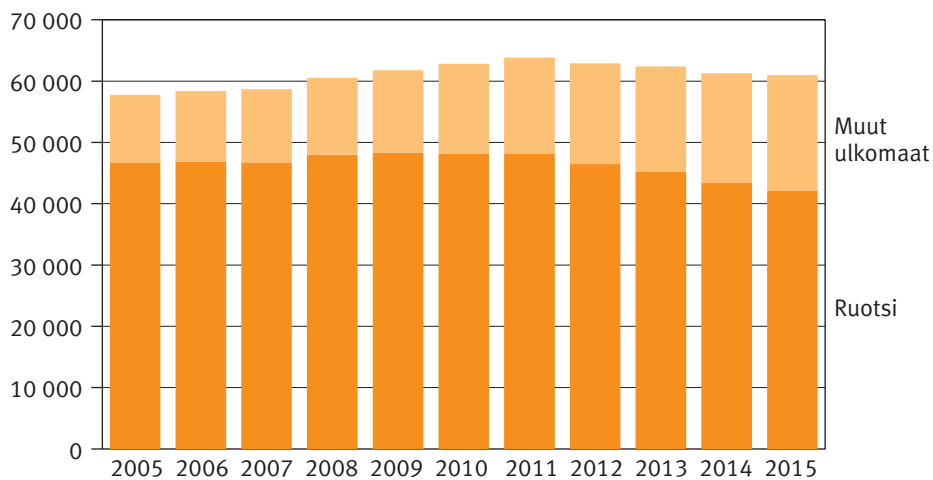
Suomessa asuvat 16 vuotta täyttäneet omaeläkkeensaajat ja muu väestö sekä eläkkeensaajien väestöosuus vuosina 2005–2015

Ulkomailla asuvat eläkkeensaajat

Vuoden 2015 lopussa Suomesta maksettiin ulkomaille eläkettä yli 61 000 henkilölle. Toisin sanoen neljä prosenttia kaikista eläkkeensaajista asui ulkomailla. Heistä 27 000 (44 %) sai pelkkää kansaneläkettä, 22 000 (37 %) pelkkää työeläkettä ja 12 000 (19 %) eläkettä molemmista järjestelmistä.

Kuvio 5

Ulkomailla asuvat eläkkeensaajat vuosina 2005–2015

Ulkomailla asuvien eläkkeensaajien määrä kasvoi vuoteen 2011 asti. Silloin ulkomaila asuvia eläkkeensaajia oli lähes 64 000. Siitä lähtien määrä on hitaasti laskenut vuosittain. Enemmistö ulkomaila asuvista eläkkeensaajista asuu Ruotsissa. Vuonna 2015 Ruotsissa asuvia eläkkeensaajia oli 42 200, mikä oli 69 prosenttia kaikista ulkomaila asuvista eläkkeensaajista. Osuus on kuitenkin vuosittain laskenut. Vuonna 2005 se oli vielä 81 prosenttia.

Vuonna 2015 Ruotsin jälkeen eniten eläkkeitä maksettiin Saksaan (3 100), Espanjaan (2 700), Australiaan (2 100), Viroon (1 400) ja Yhdysvaltoihin (1 200). Keskimääräinen ulkomaille maksettu kokonaiseläke oli suuruudeltaan 392 euroa kuukaudessa. Maakohtaiset vaihtelut olivat kuitenkin suuria. Keskimääräinen Ruotsiin maksettu kuukausieläke oli 210 euroa, Saksaan maksettu 298 euroa, Espanjaan maksettu 1 856 euroa, Australiaan maksettu 289 euroa, Viroon maksettu 734 euroa ja Yhdysvaltoihin maksettu 707 euroa. Suurimmat keskimääräiset kokonaiseläkkeet, 3 575 euroa kuukaudessa, maksettiin Portugaliin. Siellä asuvia eläkkeensaajia oli 400.

Ulkomailla asuvista eläkkeensaajista 90 prosenttia sai vanhuuseläkettä, 6 prosenttia sai työkyvyttömyyseläkettä ja 8 prosenttia perhe-eläkettä. Yli puolet (32 300) ulkomaille maksetuista eläkkeistä maksettiin Suomen kansalaisille.

4 Eläkemeno

4.1 Kokonaiseläkemeno

Suomessa maksettiin vuonna 2015 eläkkeitä kaikkiaan 28,9 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli 28,3 miljardia euroa ja vapaaehtoisten etuuksien osuus arviolta 600 miljoonaa euroa. Luvuissa ei ole mukana henkilön itsensä kustantamia vapaaehtoisia eläkkeitä. Lakisääteinen kokonaiseläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työ- ja Kelan eläkkeistä sekä liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus-, sotilasvamman- ja sotilastapaturmalakien mukaan maksetuista ns. SOLITA-eläkkeistä. Lakisääteisen kokonaiseläkemenon suhde bruttokansantuotteeseen oli 13,7 prosenttia vuonna 2014. Edellisenä vuonna vastaava suhde oli 13,5 prosenttia.

Taulukko 1

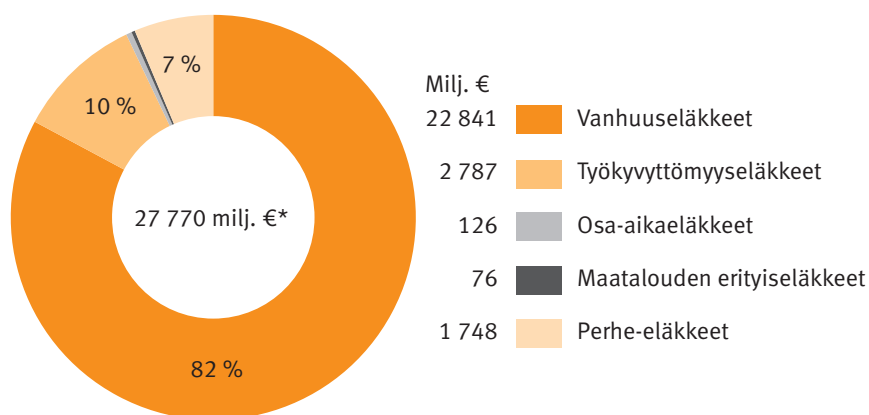
Lakisääteinen kokonaiseläkemeno vuosina 2011–2015, miljoonaa euroa

	2011	2012	2013	2014	2015
Yksityinen sektori	12 895,2	13 829,2	14 715,2	15 409,8	15 944,2
Julkinen sektori	7 642,3	8 159,7	8 647,9	9 030,5	9 320,5
Työeläkkeet yhteensä	20 537,5	21 988,9	23 363,1	24 440,3	25 264,7
Kelan eläkkeet	2 550,0	2 595,5	2 615,3	2 560,2	2 503,2
SOLITA-eläkkeet	511,0	521,6	515,7	515,0	515,0
Yhteensä	23 598,5	25 105,9	26 494,0	27 515,5	28 282,9

Palkattomista ajoista syntynyt työeläkemeno on taulukossa jaettu sektoreihin eläkkeen maksavan sektorin mukaan. Kelan eläkemeno sisältää vuodesta 2011 alkaen takuueläkemenon. SOLITA-eläkemeno on saatu Kelan keräämistä tiedoista, ja se perustuu osin arvioihin.

Kuvio 6

Työ- ja Kelan eläkemeno eläkelajeittain vuonna 2015

*Sisältää Kelan maksamat takuueläkkeet (162 milj. €), rintamalisät (25 milj. €) ja lapsikorotukset (6 milj. €).

4.2 Työeläkemeno

Työeläkkeitä maksettiin vuonna 2015 kaikkiaan 25,3 miljardia euroa, noin 800 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Eläkemenon kasvu kohdistui kokonaan vanhuuseläkkeisiin, joita maksettiin vuonna 2015 yli 21 miljardia euroa. Kaikissa muissa eläkelajeissa eläkemeno pieneni edellisestä vuodesta. Työkyvyttömyyseläkkeitä maksettiin 2,1 miljardia, perhe-eläkkeitä 1,7 miljardia ja osa-aikaeläkkeitä 130 miljoonaa euroa.

Taulukko 2

Työeläkemeno vuonna 2015 eläkelajin ja eläkettä kartuttaneen eläkelain mukaan, miljoonaa euroa

Eläkettä kartuttanut eläkelaji	Vanhuuseläke	Työkyvyttömyyseläke	Osa-aikaeläke	Maa-talouden erityiseläke	Perhe-eläke	Kaikki
TyEL	11 404,6	1 261,2	50,4	-	1 066,8	13 723,0
MEL	148,5	18,4	0,4	-	13,3	180,6
YEL	899,1	87,4	13,4	-	95,6	1 095,6
MYEL	656,8	51,5	1,4	75,9	73,7	859,3
Yksityinen sektori	13 109,0	1 418,5	65,7	75,9	1 189,5	15 858,5
VaEL ¹⁾	3 897,7	169,8	15,3	-	324,4	4 407,2
KuEL ¹⁾	3 889,4	434,6	42,3	-	185,8	4 552,1
KiEL ¹⁾	165,6	11,4	0,9	-	10,1	188,0
Muut julkiset	137,0	6,7	1,4	-	6,1	151,2
Julkisen sektori	8 089,6	622,5	59,9	-	526,4	9 298,5
Palkattomat ajat	90,4	15,7	-	-	1,6	107,7
Koko työeläkemeno	21 289,0	2 056,7	125,6	75,9	1 717,5	25 264,7

1) VaEL sisältää valtion vanhojen eläkesääntöjen, KuEL kuntien vanhojen eläkesääntöjen ja KiEL kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaan karttuneet eläkkeet.

MYEL-eläkemeno sisältää kaikki maatalouden erityiseläkkeet.

Palkattomilta ajoilta karttunutta eläkkeen osaa ei katsota karttuneen minkään erillisen työeläkelain tai sektorin mukaan. Tästä syystä sektorikohtaiset luvut eroavat tältä osin taulukon 2 luvuista.

5 Keskimääräinen eläke

5.1 Kokonaiseläke

Eläkkeensaajan keskimääräinen kokonaiseläke voi muodostua joko pelkästä **työeläkkeestä**, pelkästä **Kelan eläkkeestä** tai näistä molemmista sekä näihin eläkkeisiin mahdollisesti liittyvästä **SOLITA-eläkkeestä**. Kokonaiseläkkeeseen lasketaan mukaan sekä henkilön omat eläkkeet että perhe-eläkkeenä saadut etuudet. Kokonaiseläke sisältää myös Kelan maksamat takuueläkkeet, lapsikorotukset ja rintamalisät.

Keskimääräisiä kokonaiseläkkeitä tarkasteltaessa on usein järkevää miettiä, minkälaiselle henkilökoulle eläke halutaan laskea. Esimerkiksi **kaikille eläkkeensaajille** (käsittää siis kaikki työ- tai Kelan eläkkeenä omaa tai perhe-eläkettä saavat) laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 531 euroa** kuukaudessa vuonna 2015. Tässä keskieläkettä pienentävät mm. ulkomaille maksetut eläkkeet, jotka useimmiten ovat hyvin pieniä. Vuonna 2014 keskimääräinen ulkomaille maksettu eläke oli 392 euroa kuukaudessa. Kaikkien eläkkeensaajien keskimääräistä kokonaiseläkettä pienentävät myös esim. lapsille maksetut eläkkeet (keskimäärin 397 euroa kuukaudessa vuonna 2015).

Edellisistä johtuen keskimääräistä kokonaiseläkettä laskettaessa valitaankin henkilökoukiksi usein **Suomessa asuvat omaa eläkettä saavat**. Joukosta rajataan siis pois ulkomaille asuvat, pelkkää perhe-eläkettä saavat sekä sen lisäksi myös osa-aikaeläkettä saavat. Tälle joukolla laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 613 euroa** kuukaudessa vuonna 2014.

Taulukko 3

Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke eläkkeen rakenteen ja sukupuolen mukaan 31.12.2015

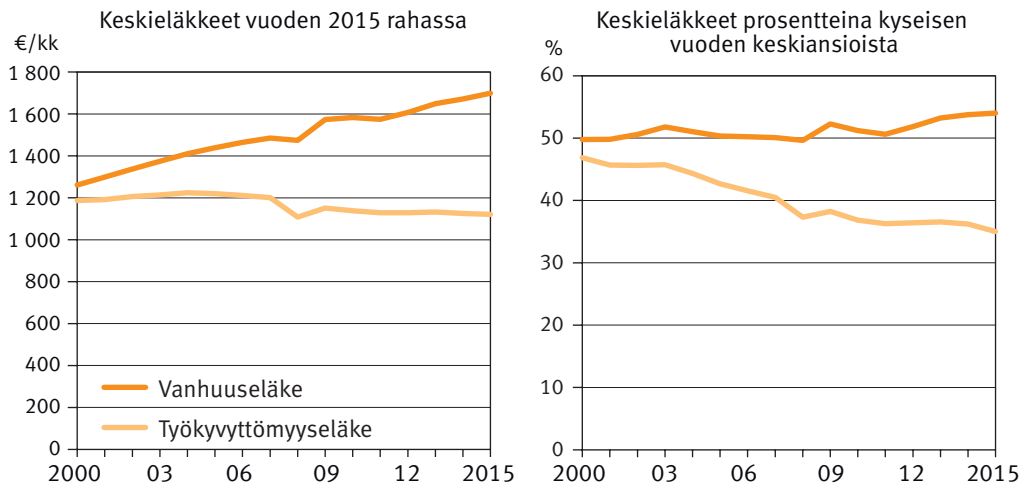
	Miehet	Naiset	Kaikki
Keskimääräinen kokonaiseläke €/kk	1 829	1 434	1 613
- työeläkkeen osuus	1 692	1 262	1 456
- Kelan eläkkeen osuus	114	156	138
- SOLITA-eläkkeen osuus	23	16	19
Eläkkeensaajien lukumäärä	645 000	781 800	1 426 800

Taulukko ei sisällä osa-aikaeläkettä saavia.

Eläkelajeittain tarkasteltuna kokonaiseläkkeiden suuruudessa on selvät erot. Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuonna 2015 oli 1 699 euroa kuukaudessa, kun se työkyvyttömyyseläkkeensaajilla oli 1 121 euroa ja maatalouden erityiseläkettä saavilla 1 122 euroa kuukaudessa. Keskiansioon suhteutettuna vanhuuseläke oli vuonna 2015 54 prosenttia ja työkyvyttömyyseläke 35 prosenttia ko. vuoden keskiansiosta.

Kuvio 7

Suomessa asuvien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2000–2015

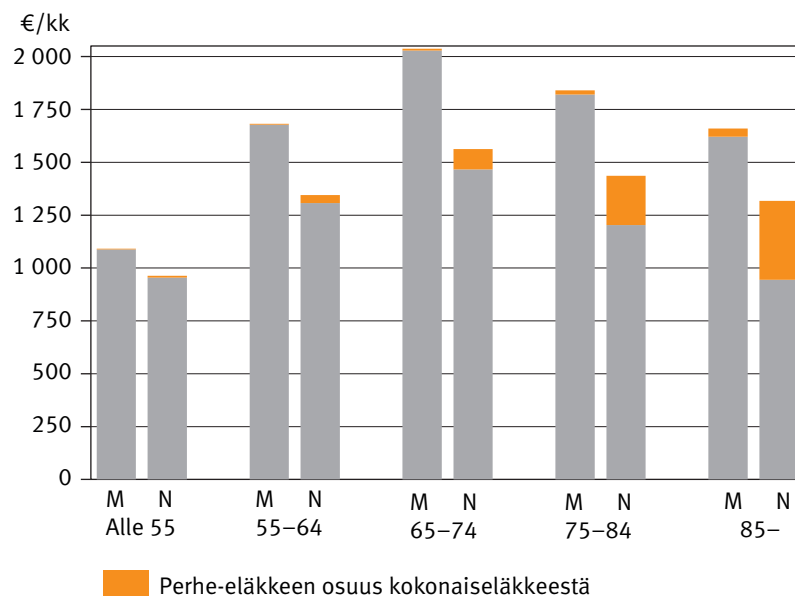

Vuodesta 2008 alkaen kansaneläke ei enää sisällä eläkkeensaajan asumis- ja hoitotuen osuutta.

Kokonaiseläketurvaa tarkasteltaessa esille nousee perhe-eläkkeen rooli sukupuolten välisten erojen tasoittajana. Miesten ja naisten keskimääräisen kokonaiseläkkeen erotus vuonna 2015 oli 395 euroa. Ilman perhe-eläkkeen osuutta erotus oli 537 eli perhe-eläke supistaa eroa 142 eurolla.

Kuvio 8

Perhe-eläkkeen osuus keskimääräisestä kokonaiseläkkeestä Suomessa asuvilla omaeläkkeensaajilla 31.12.2015 iän ja sukupuolen mukaan

Miesten kokonaiseläkkeessä ei perhe-eläkkeellä keskimäärin ole isoa merkitystä. Perhe-eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä jää pieneksi myös alle 65-vuotiailla naisilla. Tätä vanhemmilla naisilla perhe-eläkkeen euromääräinen ja suhteellinen osuus kokonaiseläkkeestä kasvaa selvästi. Vuonna 2015 75–84-vuotiailla naisilla leskeneläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä oli 16 prosenttia ja 85 vuotta täyttäneillä naisilla 28 prosenttia.

5.2 Työeläke

Toinen näkökulma eläkkeiden keskiuuuuuksiin on tarkastella työelämästä karttunutta eläkettä eli **keskimääräistä työeläkettä**. Työeläkkeensaajien ja työeläkkeelle siirtyneiden keskimääräisiä työeläkkeitä verrattaessa voidaan todeta, että tilastovuoden aikana eläkkeelle siirtyneiden eläkkeet ovat keskimäärin suurempia kuin kaikkien kyseisen vuoden lopussa työeläkettä saaneiden eläkkeet. Tämä näkyy erityisesti pitkään maksussa olleissa eläkkeissä. Vuoden 2015 lopussa vanhuuseläkkeensaajista 23 prosenttia oli 80 vuotta täytäneitä. Maatalouden erityiseläkettä saaneilla vastaava osuus oli 58 prosenttia.

Taulukko 4

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä 31.12.2015 saaneet ja vuonna 2015 työeläkkeelle siirtyneet sekä keskimääräinen työeläke eläkelajeittain

Eläkelaji	Työeläkettä 31.12.2015 saaneet		Työeläkkeelle vuonna 2015 siirtyneet	
	Lukumäärä	Keskieläke €/kk	Lukumäärä	Keskieläke €/kk
Vanhuuseläke	1 218 100	1 486	54 800	1 797
Työkyvyttömyyseläke	161 100	1 029	18 600	1 064
Maatalouden erityiseläke	15 300	679	600	1 127
Kaikki	1 379 600	1 431	70 300	1 607

Taulukko ei sisällä osa-aikaeläkettä saavia.

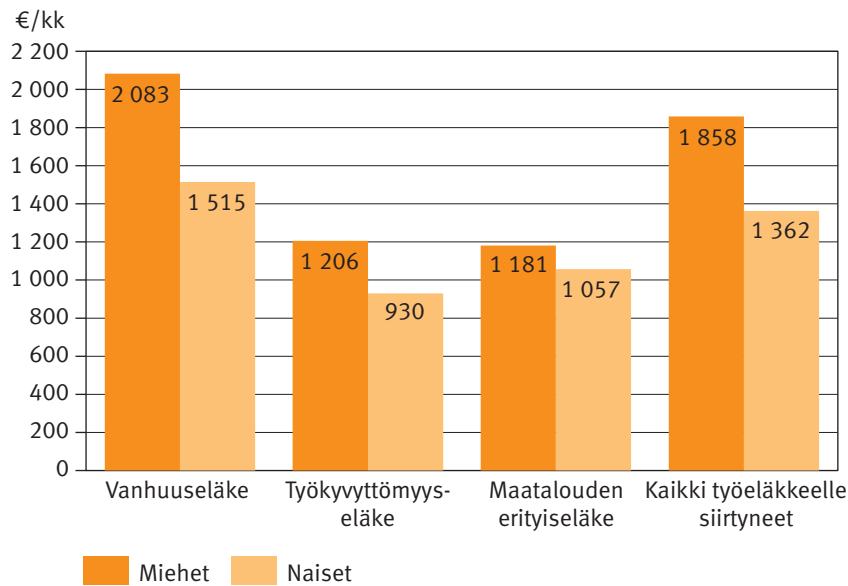
Kaikkien vuoden 2015 lopussa omaan työuraan perustuvaa eläkettä saaneiden keskimääräinen työeläke oli 1 431 euroa kuukaudessa. Vuoden 2015 aikana siirtyneiden keskimääräinen eläke oli 176 euroa suurempi eli 1 607 euroa. Keskimääräiset omaan työuraan perustuvat eläkkeet eivät sisällä osa-aikaeläkkeitä, perhe-eläkkeitä eivätkä kansaneläkkeenä maksettuja etuuksia.

Vuoden 2015 lopussa työeläkkeenä vanhuuseläkettä saaneiden keskimääräinen eläke oli 1 486 euroa kuukaudessa, kun vastaava luku vuoden aikana vanhuuseläkkeelle siirtyneillä oli 311 euroa suurempi eli 1 797 euroa. Maatalouden erityiseläkkeissä eroa oli lähes 450 euroa, mutta työkyvyttömyyseläkkeissä vain 35 euroa.

Erot miesten ja naisten keskimääräisissä työeläkkeissä ovat verrattain suuret. Miesten omaan työuraan perustuva eläke oli vuoden 2015 lopussa keskimäärin 1 750 euroa ja naisten 1 167 euroa kuukaudessa. Miesten saama työeläke oli siis lähes 600 euroa suurempi kuin naisten. Ero johtuu pääosin naisten lyhyemmistä työurista sekä keskimäärin alhaisemmasta palkkatasosta.

Kuvio 9

Vuonna 2015 työeläkkeelle siirtyneiden keskimääräinen työeläke eläkelajin ja sukupuolen mukaan

Kaikkien vuonna 2015 työeläkkeelle siirtyneiden miesten työeläke oli keskimäärin 500 euroa suurempi kuin naisten. Miesten keskieläke oli 1 858 euroa ja naisten 1 362 euroa kuukaudessa. Suurin ero oli vanhuuseläkkeelle siirtyneillä. Miesten työeläke oli keskimäärin 570 euroa suurempi kuin naisten eläke. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä työeläkkeiden välistä eroa oli 280 euroa.

Vuoden 2015 lopussa osa-aikaeläkettä saavien keskimääräinen osa-aikaeläke oli 763 euroa kuukaudessa, miehillä 928 euroa ja naisilla 651 euroa. Vuoden 2015 aikana osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden eläkkeet olivat hiukan suurempia, kaikilla keskimäärin 792 euroa kuukaudessa, miehillä 949 euroa ja naisilla 682 euroa.

6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet

6.1 Työeläkkeensaajat

Työeläkettä karttuu sekä yksityisellä että julkisella sektorilla tehdystä työstä. Vuoden 2015 lopussa työeläkkeensaajia oli kaikkiaan 1 438 000. Kaikista työeläkkeensaajista 88 prosenttia sai eläkettä yksityiseltä sektorilta ja 51 prosenttia julkiselta sektorilta. Eläkettä molemmilta sektoreilta sai 40 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista. Naisten osuus kaikista työeläkkeensaajista oli 55 prosenttia

Taulukko 5

Työeläkkeensaajat eläkesektorin ja sukupuolen mukaan 31.12.2015

	31.12.2015			31.12.2014	Muutos 2014–2015
	Miehet	Naiset	Kaikki	Kaikki	%
Kaikki työeläkkeensaajat	642 700	795 300	1 438 000	1 422 000	1,1
- vain yksityinen sektori	378 000	319 700	697 800	703 300	-0,8
- vain julkinen sektori	50 800	115 600	166 600	168 200	-1,1
- yksityinen ja julkinen sektori	213 900	359 900	573 800	550 600	4,2
Yksityinen sektori	591 900	679 700	1 271 600	1 253 900	1,4
Julkinen sektori	264 700	475 500	740 200	718 800	3,0

Kaikista työeläkkeensaajista omaan työuraan perustuvaa eläkettä sai vuoden 2015 lopussa 1 392 000 henkilöä ja perhe-eläkettä saavia oli 270 000. Samanaikaisesti omaan työuraan perustuvaa eläkettä ja leskeneläkettä saavia oli 223 000. Pelkkää perhe-eläkettä sai noin 3 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista eli 46 000 henkilöä. Näistä vajaa kolmannes oli lapsia.

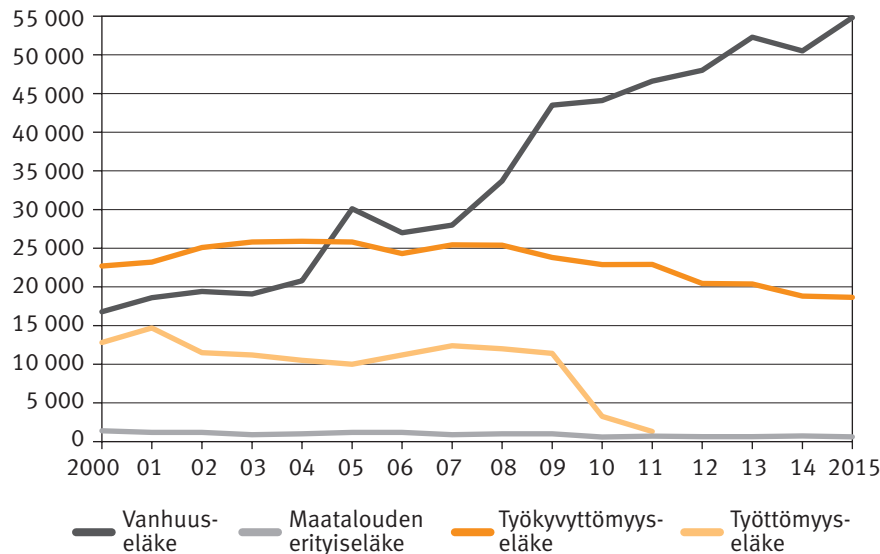
Rekisteröityä lisäeläkettä sisältyi vuoden 2015 lopussa kaikkiaan 112 000 yksityisen sektorin eläkkeeseen. Neljä viidestä rekisteröidystä lisäeläkkeestä oli vanhuuseläkkeitä. Rekisteröityä lisäeläkettä sisältyi myös 4 600 työkyvyttömyyseläkkeeseen ja 14 600 perhe-eläkkeeseen. Perhe-eläkkeeseen sisältyvä lisäeläke oli suurin, keskimäärin 196 euroa kuukaudessa. Vanhuuseläkkeensaajilla se oli keskimäärin 154 euroa ja työkyvyttömyyseläkkeensaajilla 48 euroa kuukaudessa.

6.2 Työeläkkeelle siirtyneet

Vuonna 2015 työeläkkeelle siirtyi yhteensä 74 000 henkilöä, kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 3 700. Kasvu kohdistui vanhuuseläkkeisiin, jolle siirtyi lähes 55 000 henkilöä. Työkyvyttömyys- ja maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneiden määrät pienenevät hie- man edellisestä vuodesta. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 18 600 henkilöä ja maatalouden erityiseläkkeelle 600 henkilöä vuonna 2015.

Kuvio 10

Vuosina 2000–2015 työeläkkeelle siirtyneet eläkelajin mukaan

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä on vuodesta 2000 alkaen ollut pääsääntöisesti nouseva. Vuodesta 2005 voimassa ollut joustava vanhuuseläkeikä ja suurten ikäluokkien eläköityminen ovat lisänneet vanhuuseläkkeelle siirtymistä. Vaikka suuret ikäluokat ovat jo lähes kokonaan siirtyneet eläkkeelle, saavutettiin vuonna 2015 tähänastinen ennätys vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrässä.

Työkyvyttömyyseläkkeelle vuosittain siirtyneiden määrä pysyi suhteellisen tasaisena vuoteen 2008 asti, mistä alkaen se on vuosittain laskenut. Vuonna 2008 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 25 600 henkilöä, mikä on 27 prosenttia enemmän kuin vuonna 2015.

Vuoden 2005 työeläkeuudistuksessa päätettiin lakkauttaa työttömyyseläke asteittain eikä sille enää ole voinut siirtyä vuoden 2011 jälkeen. Maatalouden erityiseläkkeelle siirtyneiden määrät ovat olleet pieniä. Vuosina 2000–2010 niille siirtyi vuosittain runsaat 1 000 henkilöä. Vuodesta 2011 alkaen määrä on ollut noin 600–700.

6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä

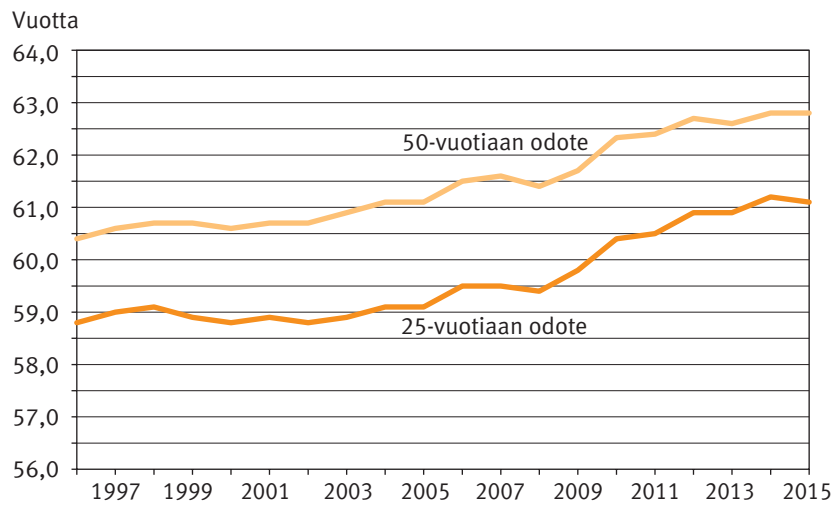
Vuonna 2015 eläkkeellesiirtymisiän odote työeläkejärjestelmässä oli 61,1 vuotta; laskua 0,1 vuotta edellisestä vuodesta. 50-vuotiaan odote pysyi ennallaan ja oli 62,8 vuotta. Muutos edelliseen vuoteen oli pieni, mutta odotettu. Useasta syystä on ollut perusteltua odottaa eläkkeellesiirtymisiän nousuvauhdin taittuvan. Sekä 25- että 50-vuotiaan odote ovat nyt nousseet likimain kahdella vuodella eläkeuudistusta edeltävästä tasosta. Eläkkeellesiirtymisiän ripeä nousu on ollut seurausta ennen kaikkea eläkevaihtoehtojen karsimisesta. Sekä työttömyyseläke että yksilöllinen varhaiseläke on lakkautettu. Myös varhennetun vanhuuseläkkeen poistaminen vuonna 1952 syntyneiltä ja sitä nuoremmilta on myöhentänyt eläkkeelle siirtymistä – erityisesti vuonna 2014. Jatkossa näiden eläkelajien poistuminen ei enää nosta eläkkeellesiirtymisikää.

Vaikka odotteen kehityksessä tapahtui viime vuonna pieni notkahdus alaspäin, lasku jäänee väliaikaiseksi. On hyviä perusteita odottaa eläkkeellesiirtymisiän jälleen nousevan. Jatkossa nousu lienee kuitenkin aiempaa maltillisempaa. Vastedes eläkkeellesiirtymisiän tuleva kehitys on riippuvainen monista eri tekijöistä. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen uskotaan nostavan eläkkeellesiirtymisiän odotetta, koska se nostaa vanhuuseläkkeen alaikärajaa. Keskeisellä sijalla ovat talous- ja työllisyyskehityksen ohella myös työelämän laatuksymykset ja henkilökohtaiset valinnat.

Kuvio 11

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 1996–2015

6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua

Taulukko 6

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavat eläkelajin mukaan vuosina 2005–2015

	Vanhuus- eläke	Työkyvyttö- myyseläke	Työttömyys- eläke	Maatalouden- erityiseläke	Osa-aika- eläke	Kaikki työeläkkeen- saajat
2005	873 900	218 800	50 700	32 400	32 500	1 180 500
2006	901 000	216 600	47 200	30 600	30 600	1 199 900
2007	917 500	219 600	49 500	29 300	30 000	1 220 700
2008	945 000	219 300	49 000	27 900	29 100	1 246 300
2009	989 300	216 900	40 700	26 300	27 900	1 277 500
2010	1 034 600	211 000	24 600	24 300	28 800	1 300 400
2011	1 076 900	202 900	13 300	22 200	27 500	1 321 500
2012	1 118 500	192 800	1 600	20 200	23 500	1 336 900
2013	1 154 500	182 500	200	18 300	20 400	1 358 000
2014	1 184 100	172 500	-	16 800	16 100	1 373 200
2015	1 218 100	161 100	-	15 300	12 100	1 391 600

Henkilö voi saada samanaikaisesti usean eri eläkelajin mukaista eläkettä. Tällöin henkilö on mukana jokaisen saamansa eläkelajin mukaisessa luvussa mutta Kaikki-luvuissa vain kerran. Luvut eivät siten ole yhteenlaskettavissa.

Taulukko 7

Työeläkkeelle siirtyneet eläkelajin mukaan vuosina 2005–2015

	Vanhuus- eläke	Työkyvyttö- myyseläke	Työttömyys- eläke	Maatalouden erityiseläke-	Kaikki työ- eläkkeelle siirtyneet*	Osa-aika- eläkkeelle siirtyneet
2005	30 200	25 900	10 100	1 400	67 100	4 900
2006	27 100	24 400	11 300	1 200	63 700	6 200
2007	28 100	25 400	12 400	1 100	66 700	6 700
2008	33 700	25 600	12 000	1 100	72 100	7 000
2009	43 500	23 900	11 500	1 000	79 600	8 600
2010	44 100	22 900	3 300	600	70 700	9 800
2011	46 700	23 000	1 300	700	71 600	6 800
2012	48 000	20 500	-	600	69 100	3 700
2013	52 300	20 400	-	600	73 300	5 000
2014	50 800	18 800	-	700	70 300	3 400
2015	54 800	18 600	-	600	74 000	3 700

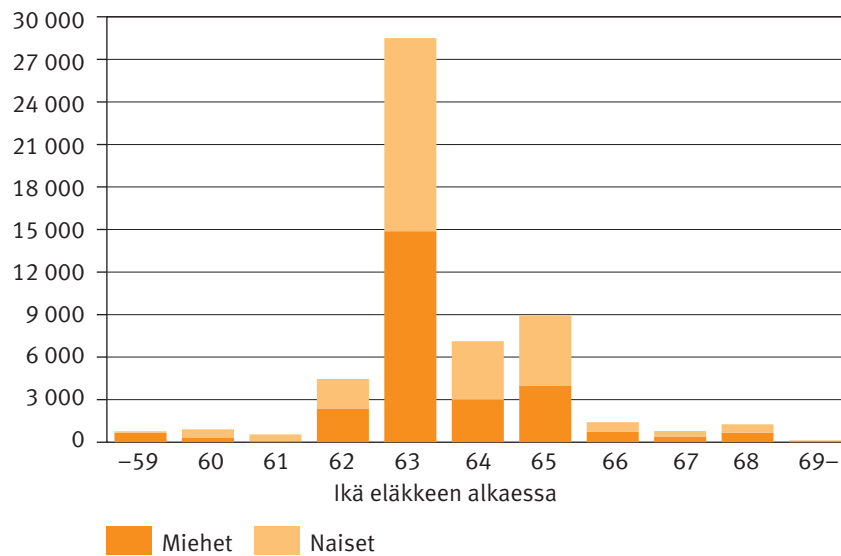
*Ei sisällä osa-aikaeläkkeelle siirtyneitä.

Vanhuuseläke

Työeläkkeenä vanhuuseläkettä sai vuoden 2015 lopussa kaikkiaan 1 218 000 henkilöä. Vanhuuseläkkeellä olleiden keskiarvoikä oli 74 vuotta. Alle 65-vuotiaita vanhuuseläkkeensaajia oli 107 000 eli 9 prosenttia kaikista vanhuuseläkkeensaajista. Naisten osuus vanhuuseläkkeensaajista oli 55 prosenttia.

Kuvio 12

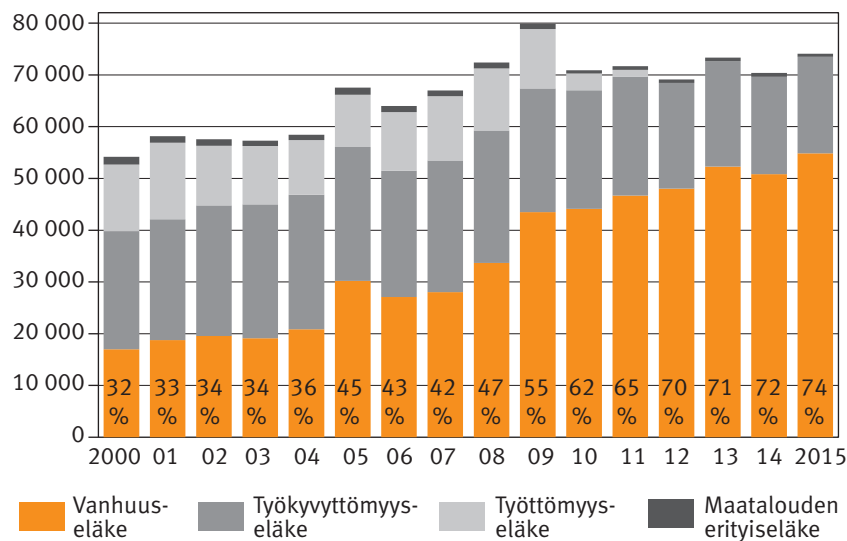
Vuonna 2015 vanhuuseläkkeelle siirtyneet iän ja sukupuolen mukaan

Vuonna 2015 vanhuuseläkkeelle siirtyi ennätysmäärä henkilöitä, lähes 55 000. Siirtyneiden määrä kasvoi 4 000:lla edellisestä vuodesta. Naisten ja miesten osuudet siirtyneistä olivat lähes samansuuruiset. Vanhuuseläkkeelle siirryttiin keskimäärin 63,7-vuotiaana. Vanhuuseläkkeelle siirtyneistä yli puolet (52 %) siirtyi eläkkeelle 63-vuotiaana. Seuraavaksi yleisimmät eläkkeellesiirtymisiät olivat 65 vuotta (16 %), 64 vuotta (13 %) ja 62 vuotta (8 %). Yli 65-vuotiaana siirtyneiden osuus oli 7 prosenttia.

Kuvio 13

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työeläkkeelle siirtyneistä vuosina 2000–2015

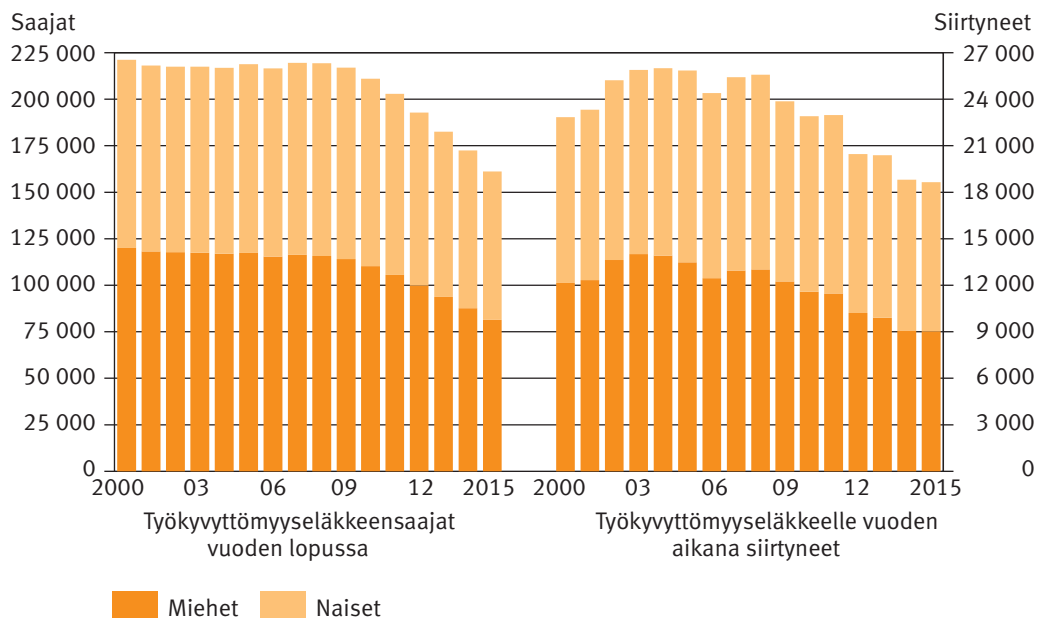
2000-luvun alkupuolella vain noin kolmasosa työeläkkeelle siirtyneistä siirtyi vanhuuseläkkeelle. Eniten siirryttiin työkyvyttömyyseläkkeelle ja paljon myös työttömyyseläkkeelle. Tällöin oli myös vielä mahdollista siirtyä yksilölliselle varhaiseläkkeelle, joka oli yksi työkyvyttömyyseläkkeen laji. Joustavan vanhuuseläkeiän myötä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrät ovat kasvaneet vuodesta 2005 alkaen. Työttömyyseläkkeen päätyttyä on enää mahdollista siirtyä vanhuus-, työkyvyttömyys- tai maatalouden erityiseläkkeelle, jonka merkitys on kuitenkin vähäinen. Vuodesta 2009 alkaen vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työeläkkeelle siirtyneistä on ollut yli puolet. Viime vuonna osuus on ollut yli 70 prosenttia ja vuonna 2015 eläkkeelle siirtyneistä kolme neljäsosaa siirtyi vanhuuseläkkeelle.

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkettä työeläkejärjestelmästä saavia oli vuoden 2015 lopussa kaikkiaan 161 000, 11 000 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Määrä pysyi lähes koko 2000-luvun tasanaisena vajaassa 220 000:ssa, mutta lähti vuonna 2009 laskuun kuten myös vuosittain siirtyneiden määrät. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi vuonna 2015 kaikkiaan 18 600 henkilöä, 200 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Näin pieniä vuosittain työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrät ei ole olleet 1980-luvun alkupuoliskon jälkeen.

Kuvio 14

Työkyvyttömyyseläkkeensaajat vuoden lopussa ja vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet sukupuolen mukaan vuosina 2000–2015

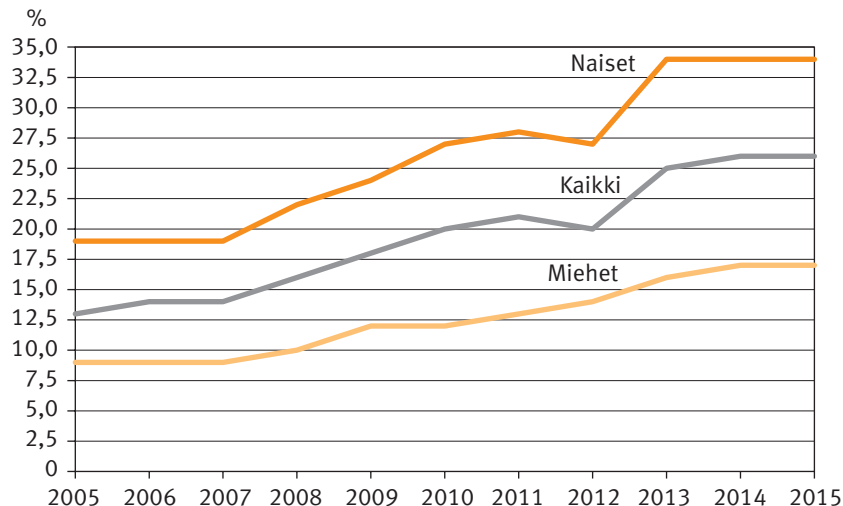
Työkyvyttömyyseläke on ollut miehillä hieman yleisempi kuin naisilla. Vuonna 2005 miesten osuus työkyvyttömyyseläkkeensaajista oli 54 prosenttia. Sukupuolten välinen ero on kuitenkin kaventunut viime vuosina. Miesten osuus työkyvyttömyyseläkkeensaajista olikin vuonna 2015 enää vain vähän suurempi eli 51 prosenttia vuonna 2015. Vuodesta 2013 lähtien naisia on siirtynyt vuosittain enemmän työkyvyttömyyseläkkeelle kuin miehiä.

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää joko **toistaiseksi** tai **määräaikaisena kuntoutustukena**. Vuonna 2015 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä yli puolelle eli 9 600:lle eläke myönnettiin kuntoutustukena. Näistä osa tulee kuitenkin aikanaan muuttamaan toistaiseksi myönnettyksi eläkkeeksi. Vuoden 2015 lopussa kaikista maksussa olevista työkyvyttömyyseläkkeistä 88 prosenttia eli 141 300 oli toistaiseksi myönnettyjä eläkkeitä. Kuntoutustukea maksettiin 20 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajalle.

Työeläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää myös joko **täyden tai osaeläkkeen** suuruisena, riippuen jäljellä olevan työkyvyn määrästä. Suurin osa maksussa olevista työkyvyttömyyseläkkeistä on täyden eläkkeen suuruisia. Osaeläkkeen suuruista eläkettä saavia oli vuoden 2015 lopussa 23 400 eli 14 prosenttia kaikista työkyvyttömyyseläkkeensaajista. Julkisella sektorilla osatyökyvyttömyyseläkkeensaajien suhteellinen osuus on jonkin verran suurempi kuin yksityisellä sektorilla.

Kuvio 15

Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuus kaikista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä vuosina 2005–2015

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä osatyökyvyttömyyseläkkeiden osuus on selvästi suurempi ja osuus on kasvanut viime vuosina. Vuonna 2005 osaeläkkeelle siirtyi 13 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä, mutta vuonna 2015 jo joka neljäs (4 800). Naisilla osaeläkkeiden osuus siirtyneissä oli kolmannes ja miehillä 17 prosenttia.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirryttiin keskimäärin 51,9-vuotiaana. Toistaiseksi myönnetylle eläkkeelle siirryttiin keskimäärin 57,5 vuoden ja kuntoutustuelle 46,9 vuoden iässä. Täyden eläkkeen suuruiselle työkyvyttömyyseläkkeelle puolestaan jäätin 50,6-vuotiaana ja osaeläkkeen suuruiselle 55,6-vuotiaana.

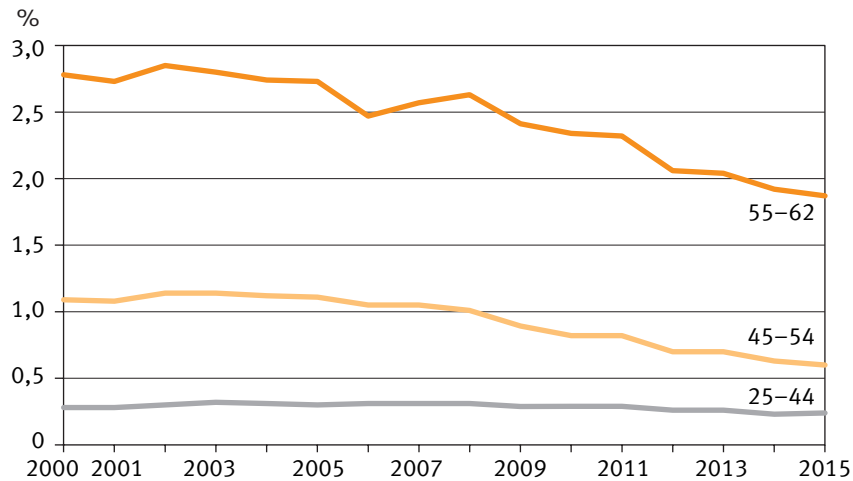
Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus

Vaikka työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä pysyi 2000-luvun alkupuolelta vuoteen 2008 asti melko tasaisena, on työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuudessa eli työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuudessa vastaavan ikäisestä ei-eläkkeellä olevasta työeläkevakuutetusta väestöstä kuitenkin havaittavissa pientymistä jo tänä aikana. Vuonna 2015 työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus oli 0,7 prosenttia.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna alkavuus on pienentynyt selvästi vanhimmissa ikäluokissa. Vuodesta 2000 vuoteen 2015 alkavuus pieneni ikäryhmässä 55–64-vuotiaat noin yhdellä prosenttiyksiköllä ja ikäryhmässä 45–54-vuotiaat 0,5 prosenttiyksiköllä. Alle 45-vuotialla alkavuus on pysynyt ko. aikavälillä lähes samansuuruisena.

Kuvio 16

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus työeläkejärjestelmässä ikäryhmittäin vuosina 2000–2015, prosenttia

Työkyvyttömyyden syyt

Työkyvyttömyyseläkkeensaajilla on työkyvyttömyyseläkkeen perusteena tavallisimmin jokin mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden sairauspääryhmään kuuluva sairaus. Kaikista vuonna 2015 työeläkkeenä työkyvyttömyyseläkettä saaneista kaksi viidesosaa (67 000) sai eläkettä mielenterveyssyistä. 44 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajalla pääasiallinen sairaus kuului tuki- ja liikuntaelinten sairausryhmään. Nämä kaksi sairausryhmää kattoivat siis kaksi kolmasosaa työkyvyttömyyseläkkeen perusteena olevista sairauksista.

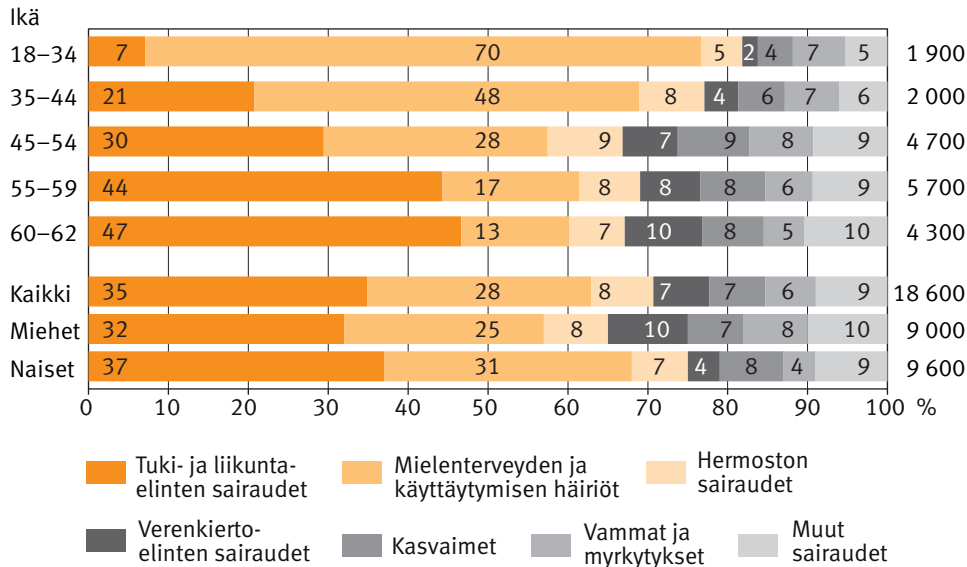
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyville eläke myönnetään kuitenkin edelleen useimmiten tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella. Vuonna 2015 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä yli kolmanneksella eli 6 500:lla oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä jokin tuki- tai liikuntaelinten sairaus. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella myönnettiin 5 200 eläkettä eli toiseksi eniten.

Mielenterveyssyihin perustuvat eläkkeet myönnetään yleensä selvästi nuoremmille kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin perustuvat ja siksi niitä maksetaan myös keskimäärin kauemmin. Tästä syystä mielenterveyssyihin perustuvien eläkkeiden osuus on suurin työ-

kyvyttömyyseläkkeensaajien kokonaismäärässä, vaikka niitä myönnetäänkin vuosittain vähemmän kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin perustuvia eläkkeitä. Vuonna 2015 mielen-terveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella eläkkeelle siirtyneistä yli puolet oli alle 50-vuotiaita, kun vastaavan ikäisten osuus tuki- ja liikuntaelinten sairauksissa oli vain 16 prosenttia.

Kuvio 17

Vuonna 2015 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet sairauspäryhmän, iän ja sukupuolen mukaan

Vuonna 2015 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä naisilla mielen-terveys- syyt tai tuki- ja liikuntaelinten sairaudet olivat työkyvyttömyyden syynä kahdella kolmasosalla (68 %) kun vastaava osuus miehillä oli 57 prosenttia. Seuraavaksi yleisimmät syyt naisilla olivat kasvaimet (8 %) ja hermoston sairaudet ja miehillä verenkiertoelinten sairaudet (10 %), hermoston sairaudet (8 %) ja vammat ja myrkytykset (8 %)

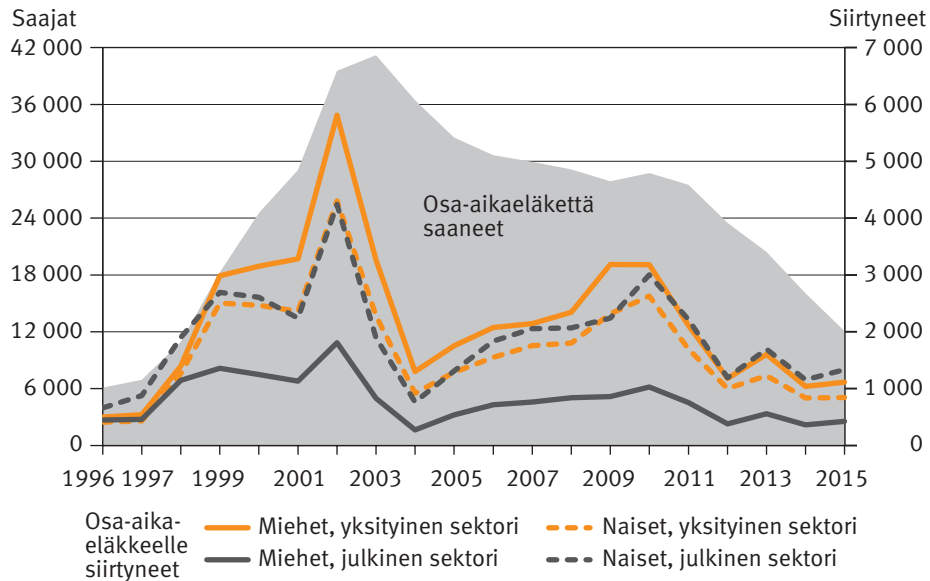
Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkettä saavia oli vuoden 2015 lopussa 12 100, mikä on 4 000 vähemmän kuin vuoden 2014 lopussa. Määrä on ollut laskeva vuodesta 2003 lähtien vuonna 2010 tapahtunut pientä nousua lukuun ottamatta. Vuonna 2003, määrän ollessa suurimmillaan, osa-aikaeläkettä sai 41 200 henkilöä.

Vuonna 2015 osa-aikaeläkkeelle siirtyi 3 700 henkilöä. Vuosittaiseen osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden määrään ovat eniten vaikuttaneet ikärajamuutokset. Eläkkeen saamisen alaikäraja on vaihdellut 56 vuoden ja nykyisin voimassa olevan 61 vuoden välillä. Vuonna 2017 osa-aikaeläkkeitä ei enää myönnetä vaan sen tilalle tulee osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Kuvio 18

Kaikki vuoden lopussa osa-aikaeläkettä saaneet sekä vuoden aikana osa-aikaeläkkeelle siirtyneet työeläkesektorin ja sukupuolen mukaan vuosina 1996–2015

Vuonna 2015 sekä osa-aikaeläkkeensaajista että osa-aikaeläkkeelle siirtyneistä lähes 60 prosenttia oli naisia. Lähinnä kunta-alan naisvaltaisuudesta johtuen julkisella sektorilla naisten osuus osa-aikaeläkkeensaajista ja osa-aikaeläkkeelle siirtyneistä oli noin kolme neljäsosaa. Yksityisellä sektorilla tilanne oli päinvastainen eli miesten osuus oli suurempi, noin 56 prosenttia. Osa-aikaeläkkeelle siirryttiin keskimäärin 61,9-vuotiaana.

Perhe-eläke

Vuonna 2015 työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä maksettiin 256 000 leskelle ja 13 600 lapselle. Leskeneläkettä saavista miehiä oli 16 prosenttia eli 40 000. Leskeneläkettä saavien määrä on ollut lievästi laskeva vuodesta 2010 lähtien. Siihen asti määrä kasvoi vuosittain, tosin 2000-luvulla koko ajan hitaammin. Lapseneläkettä saavien määrä on jo pitkään pienentynyt useita satoja vuodessa.

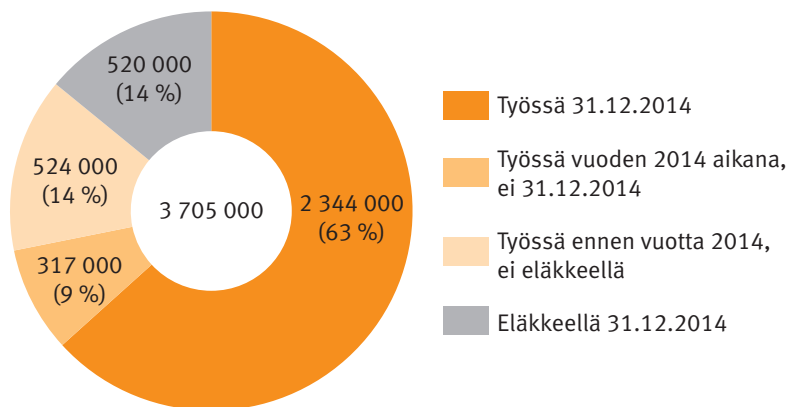

7 Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat kaikki 18–68-vuotiaat, jotka ovat tilastovuonna tai sitä aiemmin olleet työeläkelakien mukaisessa työsuhteessa tai yrittäjänä. Työeläkejärjestelmän piirissä ovat siis henkilöt, joilla olisi eläketapahtuman sattuessa oikeus työeläkkeeseen tai jotka jo saavat jotain omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Tuoreimmat luvut työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneista ovat vuodelta 2014.

Kuvio 19

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneet 16–68-vuotiaat 31.12.2014

Työeläkejärjestelmän piiriin kuului vuoden 2014 lopussa 3,7 miljoonaa 18–68-vuotiasta henkilöä. Miehiä heistä oli 1 882 000 ja naisia 1 822 000. Vuoden 2014 lopussa työeläkejärjestelmän piiriin kuuluneista henkilöistä oli töissä 2 344 000. Noin 840 000 henkilöä ei ollut töissä eikä eläkkeellä, mutta heillä oli kertynyt eläkeoikeutta aikaisemman työskentelyn perusteella. Heistä 317 000 oli työskennellyt vuoden 2014 aikana ja 524 000 oli kartuttanut eläkettä ennen vuotta 2014. 520 000 alle 69-vuotiasta oli vuoden 2014 lopussa eläkkeellä.

Vuoden 2014 lopussa työssä olleista henkilöistä 1,7 miljoonaa työskenteli yksityisellä sektorilla ja 690 000 julkisella sektorilla. Molemmilla sektoreilla yhtä aikaisesti työskenteli noin 78 000 henkilöä.

8 Työeläkettä kartuttavat palkattomat ajat

Vuoden 2005 alusta lähtien on työeläkettä karttunut myös eräiltä palkattomilta ajoilta kuten lapsenhoito-, työttömyys-, sairaus- ja opiskelujaoilta. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ansioksi katsotaan joko määrätty osa etuuden perusteena olevasta ansiotulosta tai etuuden mukaan määräytyvä kiinteä euromäärä. Myös ennen vuoden 2005 eläkeuudistusta ansiosidonnaiset työttömyyspäivät, työeläkelakien mukainen kuntoutusaika ja työvoimapolitiittinen aikuiskoulutusaika kartuttivat eläkettä työeläkelisän kautta. Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on kertynyt työansioita vähintään 16 965,05 euroa (vuoden 2014 tasossa) ennen eläketapahtumavuoden alkua.

Tuoreimmat tilastot palkattomista ajoista koskevat vuotta 2014 jolloin erilaisia palkattomien aikojen mukaisia etuuksia rekisteröitiin kaikkiaan 1 052 000 henkilölle. Naisille etuuksia rekisteröitiin hieman enemmän kuin miehille. Eniten etuuksia rekisteröitiin työttömyyden ja lapsenhoidon perusteella. Työttömyys oli etuusperusteena 642 000 henkilöllä ja lapsenhoito 218 000 henkilöllä. Sairauden perusteella palkattomien aikojen etuuksia rekisteröitiin 162 000 henkilölle ja tutkinnon perusteella 103 000 henkilölle.

Ainoastaan työttömyyteen perustuvia etuuksia rekisteröitiin useammalle miehelle kuin naiselle. Miesten osuus oli 53 prosenttia. Selvästi suurimmat naisten osuudet olivat etuuksissa, jotka perustuivat aikuiskoulutukseen (77 %), vuorotteluvapaaseen (70 %), lapsenhoitoon (69 %) ja kuntoutukseen (61 %).

Taulukko 8

Henkilöt, joille vuonna 2014 kirjattiin eläkettä kartuttavaa palkatonta aikaa etuuslajeittain

Etuuslaji	Miehet	Naiset	Kaikki
Lapsenhoito	66 700	151 600	218 300
- kotihoidontuki ¹⁾	7 100	104 800	111 900
Sairaus	74 700	87 400	162 000
Työttömyys	340 700	301 400	642 200
LITA-korvaukset	..	..	..
Kuntoutus	14 600	23 000	37 500
Aikuiskoulutustuki	4 100	13 400	17 500
Vuorotteluvapaa	6 100	13 900	20 000
Tutkinto ¹⁾	45 000	58 200	103 200
Kaikki henkilöt	497 300	554 600	1 051 800

¹⁾ Kotihoidontuesta sekä opiskelusta karttavat etuudet maksaa valtio. Se perustuu lakiin valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL).

Vuoden 2015 lopussa kaikkiaan 314 000 työeläkkeensaajan eläkkeeseen sisältyi palkattomista ajoista karttunutta eläkkeen osaa. Keskimääräinen palkattomalta ajalta karttunut eläkkeen osa oli vanhuuseläkkeissä 35 euroa, työkyvyttömyyseläkkeissä 20 euroa ja perhe-eläkkeissä 9 euroa kuukaudessa. Palkattomilta ajoilta karttunutta etuutta maksettiin vuonna 2015 107,6 miljoonaa euroa. Vanhuuseläkkeisiin etuutta sisältyi 90,4 miljoonaa euroa ja työkyvyttömyyseläkkeisiin 15,7 miljoonaa euroa.

9 Indeksiturva

Työeläkejärjestelmässä käytetään sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamia indeksejä, joita sovelletaan pääasiassa maksettavien eläkkeiden ja eläkkeitä määrättäessä käytettävien, työstä ja yrittäjätoiminnasta saatuja ansioiden tarkistamiseen. Työeläkelaeissa säädettyjä ja eläkelaitosten laskuperusteissa määriteltyjä rahamääriä tarkistetaan myös ansiotasossa ja kuluttajahinnoissa tapahtuneiden vuosimuutosten perusteella. Muutokset vaikuttavat eri painoarvolla eri indekseihin.

Kela tarkistaa vuosittain maksussa olevat kansaneläkkeet ja takuueläkkeet kansaneläkeindeksillä, joka seuraa Tilastokeskuksen laskemaa elinkustannusindeksiä. Kansaneläkeindeksin tarkistus kalenterivuoden alussa on yhtä suuri kuin elinkustannusindeksin vuosimuutos edeltävän vuoden kolmannella vuosineljänneksellä. Työeläkeindeksit määräytyvät toteutuneista hinta- ja ansiotasotiedoista tarkistusvuotta edeltävän kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen indeksipistelukujen mukaan.

Vuodesta 2014 vuoteen 2015 siirryttäessä kansaneläkkeiden ja työeläkkeiden indeksitarkistukset rajattiin 0,4 prosenttiin. Työeläkeindeksin korotus vastasi pysyvistä lainsäädännöstä poiketen sitä palkankorotusten tasoa, josta työmarkkinakeskusjärjestöt sopivat työllisyys- ja kasvusopimuksessaan syksyllä 2013. Korotuksen taso sisältyi myös hallituksen keväällä 2014 tekemään kehyspäätökseen.

Taulukko 9

Keskeiset indeksit eläkejärjestelmässä vuosina 2010–2015

Vuosi	Palkka-kerroin	Muutos %	Työeläke-indeksi	Muutos %	Puoliväli-indeksi	Muutos %	Kansaneläke-indeksi	Muutos %
2010	1,231	3,27	2292	0,26	2538	1,76	1502	0,00
2011	1,253	1,79	2323	1,35	2578	1,58	1508	0,40
2012	1,291	3,03	2407	3,61	2663	3,30	1565	3,78
2013	1,327	2,79	2475	2,83	2738	2,82	1609	2,81
2014	1,350	1,73	2509	1,37	-	-	1630	1,30
2015	1,363	0,96	2519	0,39	-	-	1637	0,43

Palkkakertoimen muutos oli vajaa prosentti edellisen vuoden tasosta. **Palkkakerrointa** käytetään työuran aikaisten ansioiden ja yrittäjätulojen indeksoinnissa eläkkeen alkamivuoden tasoon. Lisäksi sillä tarkistetaan ennen vuotta 2005 karttuneista eläkeoikeuksista vuoden 2004 tasoon puoliväli-indeksillä tarkistettua vapaakirjat sekä tietyt työeläkeläikien mukaiset rahamäärät vuosittain. Palkkakerroin määräytyy Tilastokeskuksen laskevien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksien muutosten perusteella. Ansiotason muutoksen vaikutus palkkakertoimeen on 80 prosenttia ja kuluttajahintojen muutoksen vaikutus 20 prosenttia.

Maksussa olevia työeläkkeitä tarkistetaan kunkin vuoden alussa **työeläkeindeksillä**. Sitä määrättäessä ansiotason muutoksen osuus on 20 prosenttia ja hintatason muutoksen osuus 80 prosenttia. Muuten laskentatapa vastaa palkkakertoimen laskentaperiaatteita.

Ennen vuoden 2005 lainmuutoksia käytetty työikäisen **TEL-indeksi** eli TEL-puoliväli-indeksi vahvistettiin vielä vuodelle 2013, mutta ei enää sen jälkeen. Puoliväli-indeksiä käytettiin, jos eläke laskettiin ns. suojasäännöksistä johtuen ennen vuotta 2005 sovelletun lainsäädännön mukaan. Se määräytyi puoliksi palkkojen ja puoliksi kuluttajahintojen vuosimuutosten perusteella.

10 Työeläkkeiden rahoitus

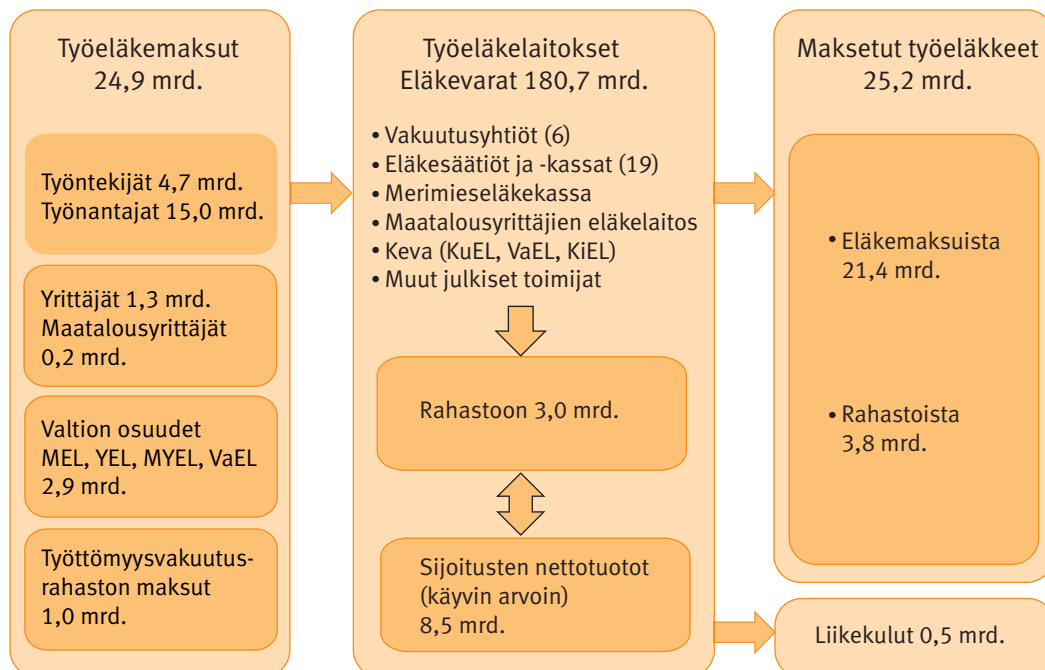
Lakisääteinen työeläketurva rahoitetaan Suomessa työnantajien ja työntekijöiden maksamalla eläkemaksuilla sekä kertyneillä eläkevaroilla ja niille saaduilla tuotoilla. Suurin osa perityistä työeläkemaksuista käytetään saman tien jo eläkkeellä olevien eläkkeisiin. Osa maksuista rahastoidaan myöhempää käyttöä varten eläkelaki- ja eläkelaitoskohtaisin perustein. Työeläkealan hallinto on hajautettu, ja eri toimijat kilpailevat sijoitustuotoilla, palvelujen laadulla ja kustannustehokkuudella. Työeläkevakuuttajien hallinnoimia varoja voi käyttää vain lakisääteisen eläketurvan rahoittamiseen. Varoilla turvataan sekä nykyisten että tulevien eläkkeensaajien eläkkeet.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet maksetaan ilman ennakkorahastointia kunkin vuoden vakuutusmaksuilla valtion tuen turvin. Valtio rahoittaa myös osan merimieseläkkeistä ja korvaa eläkelaitoksille työeläkkeisiin liittyviä opiskelu- ja lastenhoitoajoilta kertyviä etuuksia. Työttömyysvakuutusrahasto kustantaa työttömyyspäivärahojen ja vuorottelukorvausten perusteella karttuvan eläketurvan.

Kuviossa 20 on kuvattu työeläkejärjestelmässä vuonna 2015 kulkeneita rahavirtoja. Maksutulo oli kaikki osuudet mukaan lukien yhteensä 24,9 miljardia euroa ja eläkemenot 25,2 miljardia euroa. Maksuista 21,4 miljardia euroa kului saman vuoden eläkkeisiin. Tulevia eläkkeitä varten rahastoiitiin 3,0 miljardia euroa ja jo rahastoituja varoja käytettiin eläkkeiden maksamiseen 3,8 miljardia euroa eli lähes miljardi enemmän kuin vuonna 2014.

Kuvio 20

Työeläkejärjestelmän rahavirrat vuonna 2015, miljardia euroa

Työeläkevakuutusyhtiöiden lukumäärä pysyi vuonna 2015 ennallaan. Eläkesäätiöiden määrä väheni yhdellä, kun yksi eläkesäätiöstä siirsi eläkeasioidensa hoitamisen valitsemalleen työeläkeyhtiölle. Lisäksi toimintansa aloitti uusi eläkekassa, mutta selvitystilassa olleen kassan toiminta päättyi. Näin ollen eläkekassojen yhteismäärä ei muuttunut. Vuoden lopussa yksityisalojen työeläkevakuuttajia oli kaikkiaan 27.

Keva hoitaa pääosan julkisten alojen eläkelakien mukaisesta toiminnasta. Kunta-alojen lisäksi sen vastuulla on valtion, eduskunnan, Kansaneläkelaitoksen ja evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden työeläkeasiat. Suomen Pankin, ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkeasioista huolehtivat eri toimeenpanijat niihin sovellettavien lakien ja eläkesääntöjen mukaan. Jokainen toimija vastaa itse vastuullaan olevien eläkkeiden rahoituksesta ja rahastojen sijoitustoiminnasta.

Työeläkemaksujen taso riippuu maksettavista eläke-eduista, voimassa olevista eläkkeiden rahastointi- ja rahoitusperiaatteista sekä eläkevaroille saaduista sijoitustuotoista. Kansantalouden kehitys, työllisyys ja työansiot sekä keskieläkkeet ja eläkeläisten määrä vaikuttavat eläkemaksujen tarpeeseen. Suurten ikäluokkien eläkkeisiin varauduttiin etukäteen työeläkerahastoja kasvattamalla. Samoin pyritään tasoittamaan tulevien sukupolvien eläkemaksuja.

Yksityisalojen palkansaajien eläkkeiden rahastointiperiaatteet eroavat julkisten alojen eläkerahastoinnista. Pääasiallisin ero on yksityisalojen eläkekohtainen rahastointi, jota eläkelaitokset ovat hoitaneet järjestelmän alusta saakka. Julkisaloilla rahastointi aloitettiin vasta 1980-luvun lopulla. Työeläkkeiden rahoitusperiaatteita on selostettu tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (<http://www.etk.fi>) ja esimerkiksi tilastoraportissa *Työeläkkeiden rahoitus*. Kelan eläkkeet kustannetaan verovaroin ja järjestelmää hallinnoi Kansaneläkelaitos.

Taulukkoon 10 on koottu tietoja maksetuista eläkkeistä ja niiden rahoittamiseksi kerätyistä lakikohtaisista työeläkemaksuista sekä järjestelmän varoista vuosina 2014 ja 2015

Taulukko 10*Maksutulo, eläkevarat ja eläkemeno vuosina 2014 ja 2015, miljoonaa euroa*

	Maksutulo		Eläkevarat 31.12.		Eläkemeno	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
TyEL	12 146	12 623	109 589	113 945	13 261	13 723
MEL	61	59	964	1 016	176	181
KuEL	4 971	5 013	42 306	44 949	4 362	4 552
VaEL	1 750	1 673	17 600	17 853	4 323	4 407
KiEL	185	186	1 243	1 310	182	188
Muut	23	58	1 439	1 440	147	151
Palkansaajat	19 136	19 612	173 140	180 513	22 450	23 202
YEL	1 049	1 083	130	131	1 053	1 096
MYEL	191	188	81	96	848	859
Yrittäjät	1 240	1 271	211	227	1 901	1 955
Tvr-maksu	795	969				
Valtion osuudet	3 326	2 905				

Osa luvuista on arvioita tai ennakkotietoja. Maksutulo- ja eläkevaratiedot perustuvat eläkelaitosten tilinpäätöksiin. YEL:n eläkevaroina on käytetty vastuuvulkaa.

Eläkemenotiedot pohjautuvat Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin. KuEL-, VaEL- ja KiEL-eläkemenot sisältävät julkisen puolen vanhojen sääntöjen mukaiset eläkkeet. Opiskelun, lastenhoidon ja muiden palkattomien aikojen perusteella kertyneitä eläkkeen osia maksettiin vuonna 2014 yhteensä 89 miljoonaa euroa ja vuonna 2015 yhteensä 108 miljoonaa euroa. Nämä luvut eivät sisälly taulukon lukuihin.

Valtion eläkemaksu oli hieman yli prosenttiyksikön liian suuri vuosina 2013–2015. VER:lle maksettiin ylimääräisiä työnantajan eläkemaksuja yhteensä 202 miljoonaa euroa. Virhe oikaistaan alentamalla vastaavalla määrällä valtion eläkemaksua vuosina 2016–2018.

Kohta ”Muut” sisältää Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkkeitä koskevat järjestelmät.

Tvr-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston eläkejärjestelmään maksama suoritus (TyEL 182 §), joka ei koske YEL:n ja MYEL:n mukaista eläketurvaa hoitavia eläkelaitoksia.

Valtion osuudet sisältävät MEL-, YEL- ja MYEL-osuuksien lisäksi valtion talousarviosta rahoitetut VaEL-eläkeosuudet sekä lastenhoitoon ja opiskeluun liittyvät VEKL-osuudet.

10.1 Työeläkemaksut

Yksityisten alojen työnantajat, yrittäjät ja maatalousyrittäjät maksavat lakisääteisiä työeläkevakuutusmaksuja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vuosittain vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan. Perittävien maksujen tarve riippuu kunakin vuonna maksettavaksi tulevista eläkkeistä ja karttuvista eläkeoikeuksista. Vakuutusmaksut lasketaan eri lakien mukaisina prosentiosuuksina työntekijöiden ansioista tai yrittäjien tai maatalousyrittäjien vahvistetuista tuloista.

Kunnallisessa eläkejärjestelmässä vuosittain maksetut työeläkkeet rahoitetaan tois- taiseksi kokonaan työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla. Osa perityistä maksuista jätetään eläkerahastoon tulevia eläkkeitä varten ja vakauttamaan maksut- soa. Eläkevaroille saadut sijoitustuotot rahastoidaan, mutta jo lähivuosina saatetaan siir- tyä käyttämään rahastojen tuottoja eläkkeiden maksamiseen. Osa KuEL-maksuista käy- tetään järjestelmän hallintokuluihin kuten muissakin järjestelmissä.

Valtion eläkkeet maksetaan valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtion Eläkerahasto (VER) tasaa valtion eläkekustannusten noususta johtuvia paineita rahasto-siirrolla. VER:sta siirretään talousarvioon eläkemaksuilla kerättyjä varoja vuosittain yhteensä 40 prosenttia eläkkeiden aiheuttamista kuluista. Vuonna 2015 siirrettiin poikkeuslain perusteella varoja talousarvioon edellä esitetyn lisäksi 500 miljoonaa euroa. VER:n nettomaksutulo eli eläkemaksutulo, josta on vähennetty talousarvioon siirretty summa, oli tilastovuonna negatiivinen. Ero kasvaa edelleen lähivuosina.

Evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden eläketurvan rahoituksesta vastaa Kirkon eläkerahasto työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla. Lisäksi seurakunnilta periään eläkerahastomaksua, joka vuonna 2015 oli 1,2 prosenttia vuoden 2013 kirkollis-verosta.

Vuosien 2014 ja 2015 keskimääräiset työeläkemaxuprosentit on esitetty taulukossa 11. Eläketurvakeskuksen verkkopalveluihin (www.etk.fi ja www.tyoelakelakipalvelu.fi) on koottu tarkempaa tietoa työeläkemaxuista sekä tilastosarjoja yksityisten alojen vakuutusmaksuprosenteista vuosilta 1962–2016.

Taulukko 11

Keskimääräiset työeläkevakuutusmaksut vuosina 2014 ja 2015

	Maksukertymä % työtulosta		Työntekijän maksuosuus %-yksikköä alle 53 v. vähintään 53 v.			
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Palkansaajat						
TyEL	23,6	24,0	5,55	5,7	7,05	7,2
MEL	22,8	22,8	11,4	11,4	11,4	11,4
KuEL ¹⁾	29,8	29,8	5,55	5,7	7,05	7,2
VaEL	26,5	26,4	5,55	5,7	7,05	7,2
KiEL	34,1	34,3	5,55	5,7	7,05	7,2
Yrittäjät						
YEL ²⁾	21,8	22,4	23,3	23,7	24,8	25,2
MYEL ³⁾	13,4/13,0	13,4/13,3	23,3	23,7	24,8	25,2

¹⁾ KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

²⁾ Maksukertymäsarakeessa on keskimääräinen YEL-maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat yrittäjille vahvistettuja YEL-maksuprosentteja ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia.

³⁾ Maksukertymäsarakeessa ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen luku apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat vahvistettuja MYEL-perusprosentteja.

Palkansaajien eläkemaxut sisältävät sekä työnantajan että työntekijän osuudet. Työnantaja maksaa pääosan vakuutusmaksusta lukuun ottamatta merimieseläkelain mukaan vakuutettuja, joilla työnantajan ja työntekijän osuudet olivat yhtä suuret vuoteen 2016 saakka. Vuodesta 2016 alkaen MEL-maksun työntekijän osuus on sama kuin muilla palkansaajilla. Työntekijän maksuosuus riippuu vakuutetun iästä. Maksuprosentti on 53 vuotta täytäneillä korkeampi kuin sitä nuoremmilla.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksut on sidottu keskimääräisen TyEL-maksun tasoon. Maksuprosentti nousee 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijöiden maksuosuus. Valtio osallistuu YEL- ja MYEL-eläkkeiden kustannuksiin maksamalla niistä vuosittain osuudet, joita ei saada katettua ko. lakien mukaisilla vakuutusmaksuilla. Vuonna 2015 MYEL:n valtion osuus oli arviolta 79 prosenttia lain mukaisesta eläkemenosta ja YEL:n osuus 8 prosenttia yrittäjäeläkemenosta.

Aloittavat yrittäjät saavat iästä riippumatta alennuksen vakuutusmaksusta yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Maksuprosentti on 78 prosenttia YEL:n mukaisesta normaalista työeläkevakuutusmaksusta. Ennen vuotta 2013 aloittaneen yrittäjän vakuutusmaksuprosentti oli 75 prosenttia YEL:n mukaisesta maksusta. Yrittäjä, joka saa aloittavan yrittäjän alennuksen, ei voi samaan aikaan käyttää vakuutusmaksun jousto-oikeutta eli maksaa suurempaa tai pienempää YEL-vakuutusmaksua kuin mitä vahvistettu työtulo edellyttäisi.

10.2 Lakikohtaiset työeläkemaksuprosentit

TyEL-maksu nousi 0,4 prosenttiyksikköä edellisen vuoden tasosta ja oli keskimäärin 24 prosenttia lain mukaisista palkoista vuonna 2015. Maksu sisältää työntekijöiden maksuosuudet, jotka olivat alle 53-vuotiailla 5,7 prosenttia ja sitä vanhemmilla 7,2 prosenttia palkoista. Maksuissa on otettu huomioon myös keskimääräinen työnantajakohtainen asiakashyvitys 0,5 prosenttia. Hyvityksiin vaikuttavat eläkelaitoksen vakavaraisuus ja sijointustoiminnan onnistuminen.

TyEL-maksu sisältää rahastoitavat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeosat sekä tasaosan eläkelaitosten yhteisesti kustannettaviin eläkemenoihin. Eläkelaitosten maksutapit ja hoitokulut katetaan myös vakuutusmaksuilla. TyEL-maksu sisältää myös erillisen lakisääteisten maksujen osan Eläketurvakeskuksen, Työeläkeasiain muutoksenhakulautakunnan ja Finanssivalvonnan toiminnasta aiheutuviin kuluihin.

KuEL-maksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja eläkemenojen perusteella. Eläkemaksujen suuruuden päättää Kevan valtuuskunta. Palkkaperusteista eläkemaksua maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Palkansaajien maksuprosentit ovat samat kuin yksityisellä puolella. Kaikilta kuntatyönantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä. Vuonna 2015 se oli 17,2 prosenttia palkoista. Keskimääräinen yhteenlaskettu työnantajien ja työntekijöiden maksuprosentti oli 23,4 prosenttia palkoista. Osa työnantajista maksoi lisäksi eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista maksua, mistä johtuen kokonaismaksukertymä oli 29,8 prosenttia KuEL-palkkasummasta.

Eläkemenoperusteinen maksu koski vain työnantajia, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuoden aikana. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui vuoden 2015 aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet sen palveluksessa ennen vuotta 2005 tehdystä työstä. Eläkemenoperusteinen maksu määritellään vuosittain tietyinä kokonaissummana ja se on seurausta aiemmista, nykyistä paremmista eläke-eduista. Vuodelta 2015 sitä perittiin yhteensä 946 miljoonaa euroa, mikä oli 5,6 prosenttia palkkasummasta.

Työnantajat maksoivat myös varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa kolmen edellisen vuoden aikana ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä ja kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Työnantajan KuEL-palkkasumma vaikutti sovellettuun maksuluokkaan, joita oli kolme eli pientyönantaja, keskisuuri työntekijä ja suuri työntekijä. Varhaiseläkemenoperusteista maksua perittiin 134 miljoonaa euroa, mikä oli 0,8 prosenttia palkkasummasta.

VaEL-maksut lasketaan tiettyinä prosentteina valtion eläkelain mukaisista palkkoista. Työnantajan eläkemaksuprosentit vahvistaa valtiovarainministeriö Kevan esityksestä. Eläkemaksujen perusteet määräytyvät valtioneuvoston asetuksen (863/2012) mukaan. Ministeriö vahvistaa ennakoarviomenettelyn perusteella myös Kevan vuosittain saaman hoitokulun euromäärän. Vuodelta 2015 se oli 21,2 miljoonaa euroa.

Valtion eläkemaksun osat lasketaan vakuutusmatemaattisesti siten, että ne yhdessä työntekijän eläkemaksun kanssa kattavat valtion eläkejärjestelmässä syntyvän eläkevastuun. Eläkevastuu määräytyy täyden rahastoinnin periaatteen mukaisesti. Sen suuruus oli 95,7 miljardia euroa vuoden 2015 lopussa, ja rahastointiaste oli 19 prosenttia. Keva hoitaa valtion eläkevastuun laskennan.

VaEL:n eläkemaksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Työnantajan maksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työntekijän palkkasummasta riippuen. Maksussa on erikseen vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkeosa sekä hoitokuluosa. Hoitokuluosa on yhtä suuri prosenttiosuus palkkasummasta kaikille työntekijöille.

Työntekijien VaEL-eläkemaksut on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden eläkemaksujen painotettuna keskiarvona. Vuonna 2015 tariffin mukaiset eläkemaksuprosentit sisältäen hoitokustannusosan (0,36 %) olivat yleisessä maksuluokassa 23,7 %, alennettujen eroamis- ja eläkeikien maksuluokassa 31,6 % ja sotilaseläkeoikeutettujen maksuluokassa 32,2 %.

Työntekijän eläkemaksua maksavat kaikki palkansaajat VaEL-ansioistaan, alle 53-vuotiaat vähemmän kuin sitä vanhemmat. Maksuprosentit olivat muiden alojen tapaan 5,7 ja 7,2. Kun otetaan huomioon kaikki valtiolla maksetut eläkevakuutusmaksut ja maksajat, kokonaismaksukertymä vastasi vuonna 2015 kaikkiaan 26,4 prosenttia VaEL-palkkasummasta.

Seurakuntien, kirkon ja kirkollisten yhdistysten maksama työntekijien **KiEL-eläkemaksu** oli 28 % lain mukaisista palkkoista. Eläkemaksujen suuruudesta päättää kirkolliskokous. Työntekijöiden eläkemaksut ovat kirkon eläkejärjestelmässä samat kuin muilla aloilla.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien suorittama kirkolliskokouksen päätökseen perustuva eläkerahastomaksu oli 1,2 % kahden vuoden takaisesta eli vuoden 2013 kirkollisverosta. Työkyvyttömyyseläkkeistä ei peritty omavastuuosuutta. Työntekijien ja työntekijöiden eläkemaksujen sekä eläkerahastomaksujen yhteismäärä vuonna 2015 oli 192,8 miljoonaa euroa. Kokonaismaksukertymä oli 34,3 prosenttia KiEL-palkkoista.

11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta

Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevarat tuottavasti ja turvaavasti. Varoille saatu tuotto lisää järjestelmän kestävyttä ja keventää työeläkemaksujen korotustarvetta eläkemenojen kasvaessa. Sijoitustuottojen osuus eläkkeiden rahoituksesta kasvaa sitä mukaa, kun eläkkeitä maksetaan nykyistä enemmän myös rahastoista. Varojen rahastointi ja onnistunut sijoitustoiminta edellyttävät hyvää riskienhallintaa ja varojen hajauttamista sekä alueellisesti että eri omaisuuslajeihin, joita ovat osakkeet, joukkovelkakirjat, kiinteistöt, rahamarkkinavälineet ja tietyt muut sijoituskohteet kuten esim. hedge-rahastot.

Työeläkejärjestelmän alkuaikoina eläkevarat pääasiassa lainattiin takaisinlainauksesta eläkevakuuttajien asiakasyrityksille. Myöhemmin varoja sijoitettiin myös valtion lainoihin, osakkeisiin ja kiinteistöihin, lähinnä kotimaisiin kohteisiin. Tänä päivänä eläkevaroille pyritään saamaan tuottoa myös muualta euroalueelta ja sen ulkopuolelta, jonne sijoitusten painopiste on siirtynyt. Kaikkien työeläkelaitosten sijoitustoimintaa valvoo Finanssivalvonta.

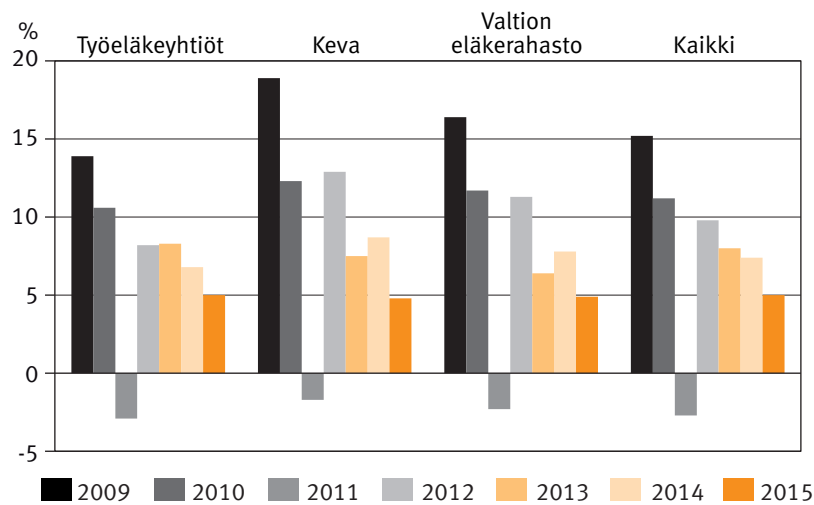
Vuoden 2015 lopussa työeläkevakuuttajien yhteenlaskettu sijoituskanta oli 181 miljardia euroa. Eläkevarat kasvoivat vuoden aikana noin 5 prosenttia eli yli 8 miljardia euroa. Kasvu oli muutamia edeltäviin vuosiin verrattuna hieman hitaampaa, mutta kymmenen viimeisen vuoden keskimääräistä tasoa. Sijoituskannan kasvuun vaikuttavat sijoitustoiminnasta saadut tuotot ja perityt eläkemaksut. Eläkemaksuista valtaosa käytetään kulloinkin maksettaviin eläkkeisiin, loput rahastoidaan ja sijoitetaan.

Korkeinta sijoitustuottoa työeläkevaroille toivat edellisten vuosien tapaan osakesijoitukset. Lisäksi kiinteistöinvestiitit menestyivät paremmin kuin kymmenen viimeisen vuoden ajanjaksolla yhteensä. Sen sijaan korkosijoitusten tuotot jäivät poikkeuksellisen mataliksi. Kaikkien omaisuuslajien yhteenlaskettu keskimääräinen vuosituotto oli 5 prosenttia sekä vakuutusyhtiöillä, julkisalojen eläkelaitoksilla että eläkesäätiöillä ja kassoilla yhteensä. Aiempina vuosina eläkeyhteisökohtaiset vaihtelut ovat olleet suurempia.

Kuvio 21 kuvaa sijoitustuottojen vaihteluita eläkeyhteisöittäin vuosina 2009–2015. Kuvioista havaitsee, että Kevan ja Valtion Eläkerahaston sijoituksilleen saamat kokonaistuo-
tot ovat yleensä olleet työeläkeyhtiöiden vastaavia tuottoja korkeampia lukuun ottamatta vuotta 2015. Eroa selittää julkisalojen eläkevakuuttajien sijoitusjakauman yksityisaloja suurempi osakepainotus ja lisäksi se, ettei Kevaa ja Valtion Eläkerahastoa sido yksityisalojen toimijoille säädetyt vakavaraisuusvaatimukset (ks. kohta 11.3.). Yksityisalojen työeläkevakuuttajien varojen, vakavaraisuuden ja riskinkantokyvyn on oltava sillä tasolla, että ne pystyvät kantamaan kauas tulevaisuuteen yltävät vastuunsa rahastoiduista eläkkeistä.

Kuvio 21

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot vuosina 2009–2015

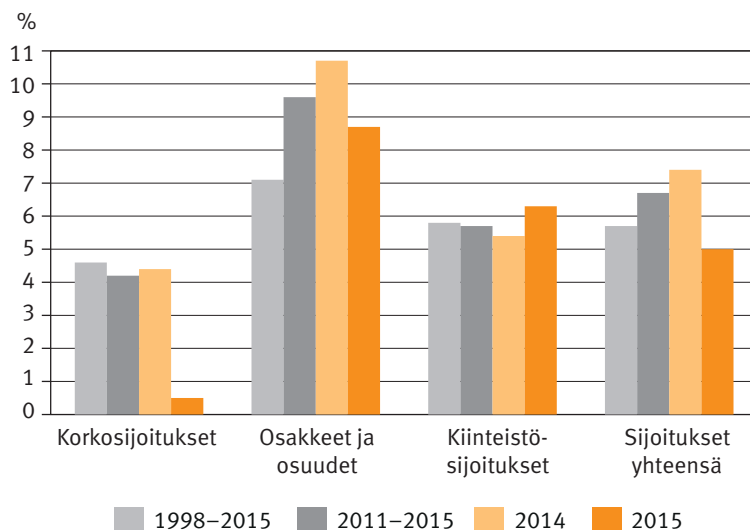

Lähde: www.tela.fi ja Työeläkelehden tilinpäätöslite (6.6.2016).

Kuviossa 22 on esitetty omaisuuslajeittain eri ajanjaksojen tuottoprosentteja. Kiinteistösi-
joitusten kehitys on ollut tasaisinta, ja tuotot nousivat tarkasteluvuonna jo yli kuuden
prosentin. Sen sijaan osakkeiden arvonmuutokset ovat olleet suurempia ja kurssit heilah-
delleet ajoittain laidasta laitaan. Vuoden 2015 osaketuotto 8,7 prosenttia jäi edellisvuot-
ta sekä viiden viimeisen vuoden keskituottoa matalammaksi, mutta oli pitkän aikavälin
1998–2015 tuottoa parempi. Korkosijoitukset ovat olleet vakaita ja varmoja kohteita, mut-
ta nyt niiden tuotot jäivät puoleen prosenttiin. Työeläkevarojen sijoittamisessa ei kuiten-
kaan keskitytä yksittäisiin vuosiin vaan pitkän aikavälin tavoitteisiin.

Kuvio 22

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot omaisuuslajeittain eri ajanjaksoina vuosina 1998–2015

Lähde: www.tela.fi (11.5.2016).

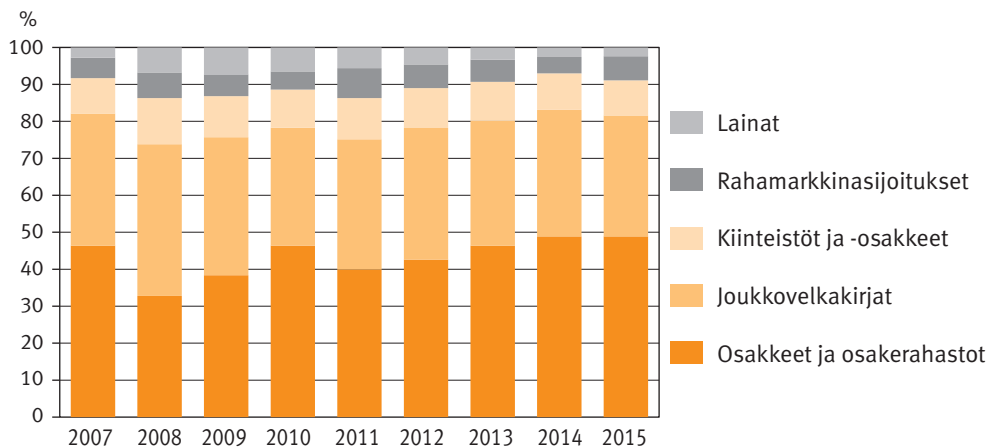
11.1 Sijoituskohteet

Työeläkelaitoksia koskeva lainsäädäntö ja muut määräykset määrittelevät eläkevarojen sijoittamisen puitteet ja varat on sijoitettava tuottavasti ja turvaavasti. Kukin työeläkevakuuttaja tekee omat sijoituspäätöksensä ja toimijoilla on erilaisia sijoitusstrategioita, joiden mukaan ne valitsevat sijoituskohteensa eri omaisuuslajeista sekä kotimaassa että muualla maailmalla.

Vuoden 2015 aikana osakkeiden ja osakerahastojen yhteenlaskettu määrä nousi 88,5 miljardiin euroon. Joukkovelkakirjojen yhteissumma kasvoi 59,2 miljardiin euroon, mutta niiden osuus kaikista sijoituksista pieneni. Kiinteistösijoituksia oli tasan vuoden takainen määrä 17,1 miljardia euroa. Rahamarkkinasijoitusten suosio lisääntyi selvästi ollen 11,7 miljardia euroa. Lainojen yhteismäärä säilyi lähes ennallaan, niitä oli kaikkiaan 4,4 miljardia euroa. Sen sijaan TyEL-takaisinlainaus väheni entisestään, vajaan prosenttiin koko sijoituskannasta. Kuviossa 23 on esitetty työeläkelaitosten varojen jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2007–2015.

Kuvio 23

Työeläkevakuuttajien sijoituskannan jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2007–2015

Lähde: www.tela.fi (11.5.2016).

Yksityisalojen työeläkesijoituksista 80 prosenttia oli joukkovelkakirjoissa ja osakkeissa. Julkisaloiilla vastaava osuus oli korkeampi. Osakesijoitukset olivat molemmilla selvästi suurin omaisuuslaji, ja niihin oli sijoitettuina lähes puolet eläkevaroista. Noteerattujen osakkeiden osuus oli julkisaloiilla yksityisaloija korkeampi, mutta Hedge-rahastojen ja muiden osakesijoitusten pienempi. Joukkovelkakirjoja oli julkisella puolella 23 miljardia euroa ja yksityisellä puolella 36 miljardia euroa.

Yksityisten alojen työeläkelaitoksilla on oikeus lainata vakuutuksenottajille takaisin osa niiden maksamista, eläkelaitoksen rahastoimista vakuutusmaksuista. TyEL-takaisinlainojen suosio laski edelleen, vuoden 2015 lopussa niitä oli 1,3 miljardia euroa. Sijoituslainojen määrä nousi hieman. Kiinteistösijoitukset olivat yksityisaloiilla selvästi julkista puolta yleisempiä. Niissä oli 11,6 prosenttia työeläkevaroista, kun vastaava osuus julkisaloiilla oli vajaa puolet siitä eli 5,6 prosenttia.

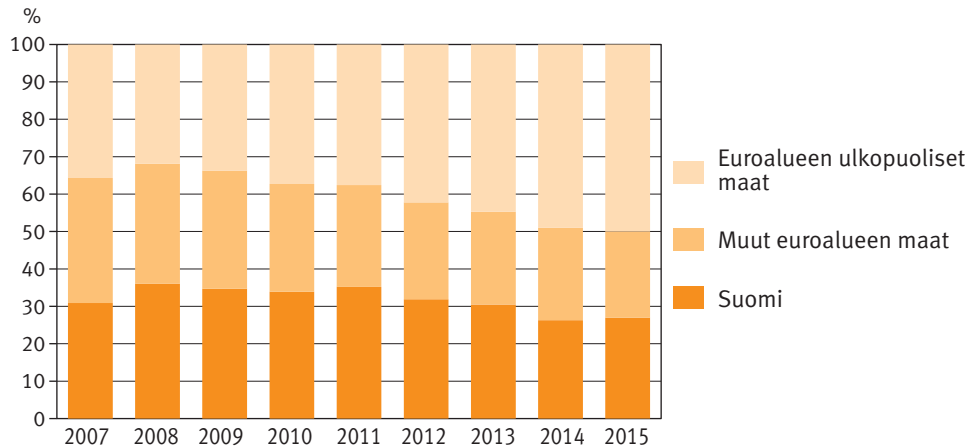
11.2 Sijoitukset alueittain

Työeläkevaroja on sijoitettu Suomeen, muihin euroalueen maihin ja euroalueen ulkopuolelle. Varojen alueellinen hajauttaminen on oleellista sijoitusriskien hallinnan kannalta. Suomessa varoista oli runsas neljännes eli 49 miljardia euroa ja muualla euroalueella hieman vähemmän, 42 miljardia euroa. Euroalueen ulkopuoliset sijoitukset ovat yleistyneet selvästi viime vuosina. Niiden määrä oli 91 miljardia euroa vuoden 2015 lopussa. Vastavasti Suomeen ja muualle euroalueelle tehtyjen sijoitusten yhteismäärä on laskenut, vaikka kotimaisten sijoitusten osuus kääntyi tarkastelujaksolla lievään nousuun.

Suomessa sijoituskohteet ovat jakautuneet melko tasaisesti osake-, korko- ja kiinteistösijoituksiin. Vuonna 2015 rahamarkkinasijoitusten osuus kasvoi ja kiinteistösijoitusten väheni. Muihin euroalueen maihin sijoitetut työeläkevarat painottuvat korkosijoituksiin ja euroalueen ulkopuoliset kohteet osaketyyppisiin sijoituksiin. Kuviossa 24 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten kohdistuminen alueittain vuosina 2007–2015.

Kuvio 24

Työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2015

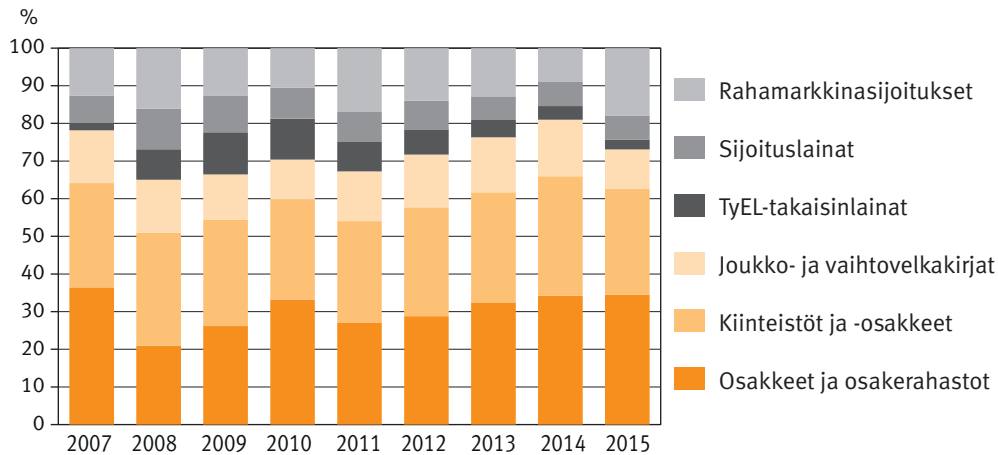

Lähde: www.tela.fi (11.5.2016).

Suomeen sijoitetuista työvaroista yli kolmannes oli osakkeissa ja osakerahastoissa, yhteensä 16,8 miljardia euroa. Kiinteistösijoituksia oli 13,8 miljardia euroa ja joukkovelkakirjoja 5,1 miljardia euroa. TyEL-takaisinlainojen, sijoituslainojen ja rahamarkkinasijoitusten yhteenlaskettu osuus kohosi neljännekseen koko kannasta. Kuviossa 25 on esitetty työeläkevakuuttajien Suomeen sijoittamien varojen jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2007–2015.

Kuvio 25

Sijoituskanta Suomeen, 48,8 miljardia euroa vuonna 2015

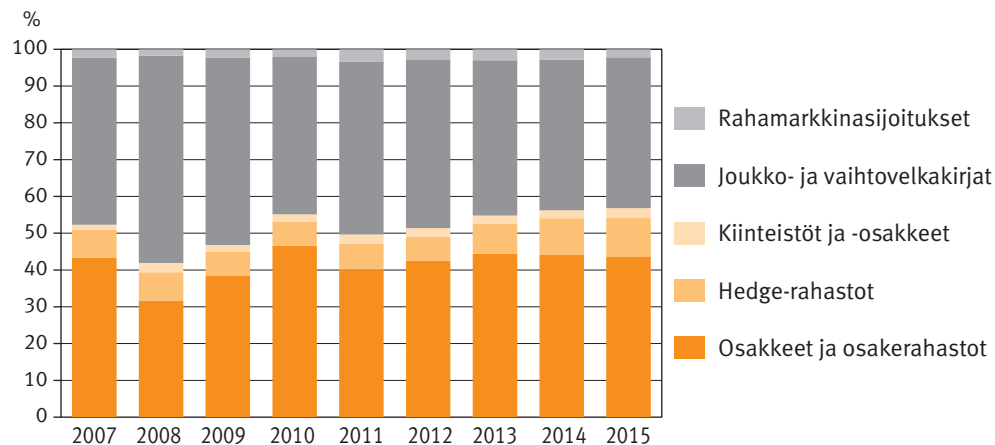

Lähde: www.tela.fi (11.5.2016).

Muualle kuin Suomeen sijoitetuista työeläkevaroista yli puolet eli 71,8 miljardia euroa oli osaketyyppisissä kohteissa. Joukkovelkakirjasijoitusten määrä nousi 54,1 miljardiin euroon. Kiinteistösijoitusten osuus Suomessa oli melkein kolmannes kannasta, mutta ulkomaille sijoitetuista varoista vain kolmisen prosenttia. Rahamarkkinasijoituksista Suomen ulkopuolella oli vajaa 3 miljardia euroa ja Suomessa melkein 9 miljardia euroa. Kuviossa 26 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten jakautuminen eri sijoituslajeihin Suomen ulkopuolella vuosina 2007–2015.

Kuvio 26

Sijoituskanta Suomen ulkopuolelle, 132,1 miljardia euroa vuonna 2015

Lähde: www.tela.fi (11.5.2016).

11.3 Vastuuelka ja vakavaraisuus

Yksityisten alojen työeläkelaitosten rahastoimilla ja sijoittamilla varoilla katetaan vastuuelkaa, joka on syntynyt palkansaajalakien perusteella eläkekohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuista. Vastuuelka on kirjattu kunkin eläkelaitoksen tilinpäätökseen arviona tulevien rahastoitujen eläkekorvausten yhteismäärästä. Julkisilla aloilla rahastoinnilla varaudutaan pääasiassa eläkemenojen kasvuun ja työeläkemaksujen tason vakauttamiseen. Varmuusrahastoihin kerätyt eläkevarat puretaan tulevien tarpeiden mukaan eikä rahastointiin liity yksilökohtaisesti määriteltyjä tulevia eläkevastuita yksityisten alojen vastuuelan tapaan.

Työeläkelaitokset pyrkivät saamaan sijoituksilleen mahdollisimman hyvät tuotot ja sijoitusvarallisuuden on oltava vastuuelkaa suurempi. Yksityisalojen työeläkevakuuttajia sitoo lakiin perustuva vakavaraisuusvaatimus rajoineen. Vakavaraisuus edellyttää eläkelaitokselta riittävää riskinkantokykyä ja siihen tarvittavaa vakavaraisuuspääomaa. Vakavaraisuuspääoma on riskipuskuri, jolla varmistetaan vastuuelan katteena olevien varojen riittävyys.

Sijoitustuotot vaikuttavat eläkelaitosten ja koko järjestelmän vakavaraisuuteen. Eläkelaitokselle asetettu vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän sijoitusriskiä varoihin kohdistuu. Jos vakavaraisuuspääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, eläkelaitoksen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos vakavaraisuuspääoma putoaa tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimittava Finanssivalvonnalle talouttaan koskeva tervehdyttämisuunnitelma.

Vakavaraisuusrajan laskentaa ja sijoitusten hajuttamista koskevat säännökset muuttuvat vuoden 2017 alussa, jolloin vakavaraisuusraja lasketaan koko sijoitusomaisuuden perusteella. Riskeihin varautuminen koskee jatkossa koko sijoitusomaisuutta. Tällä hetkellä vakavaraisuusraja määritellään vain eläkelaitoksen vastuuelkaa vastaavalle määrälle. Samaan sijoitukseen voi kohdistua useita eri riskejä. Vakavaraisuuslaskennassa otetaan entistä tehokkaammin huomioon sijoitus- ja vakuustustoiminnan riskit. Sijoitustoiminnassa pyritään ennakoimaan rahoitusmarkkinoiden ja maailmantalouden muutoksia ja parantamaan työeläkevakuuttajien riskinkantokykyä mahdollisissa kriisitilanteissa.

Hallituksen esitys vakavaraisuusuudistuksen kolmannesta vaiheesta (HE 279/2014) annettiin eduskunnalle 27.11.2014. Tasavallan presidentti vahvisti lait 20.3.2015, ja ne tulevat pääosin voimaan 1.1.2017. Uudistuksen aiemmat vaiheet tulivat voimaan vuosina 2011 ja 2013. Kaikkien työeläkelaitosten toimintaa, vakavaraisuutta ja vastuuelan kattamista valvoo Finanssivalvonta.

TyEL:n ja MEL:n mukaista toimintaa harjoittavilla eläkelaitoksilla on vastuuelan osana ns. *osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu*, jolla tasataan kollektiivisesti osa näiden eläkelaitosten osakeomistuksiin liittyvistä sijoitusriskeistä. Vastuuelalle asetetaan myös *rahastonsiirtovelvoite*, jonka perusteella eläkelaitosten on vuosittain hyvitetävä rahastoja. Se sisältää eläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuuteen ja osakesijoitusten keskimääräiseen vuosituottoon liittyvät rahoitustekniset kertoimet ja kolmen prosentin rahastokoron. Vuonna 2015 rahastonsiirtovelvoite oli keskimäärin 6,2 prosenttia.

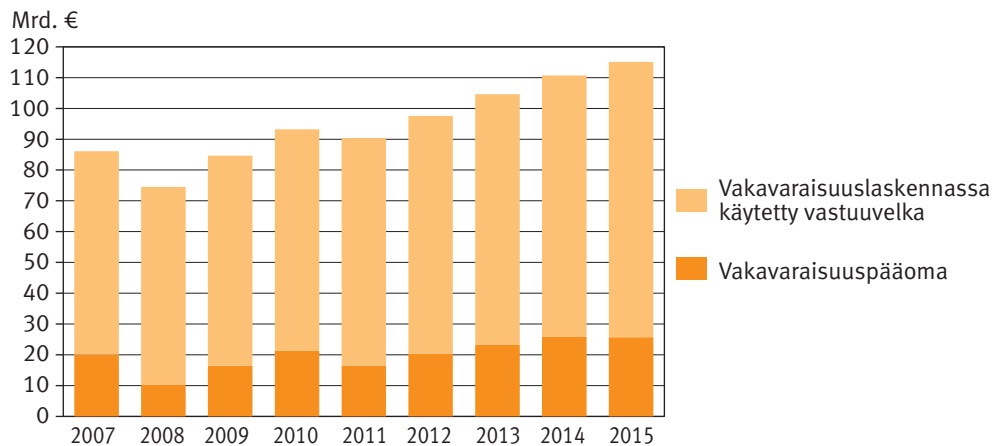
TyEL- ja MEL -eläkelaitosten keskimääräisestä vakavaraisuudesta riippui myös kahdesti vuodessa määrätty *perustekorko*, jota käytettiin esimerkiksi eläkelaitosten vastuuvelkoihin sisältyvien puskurirahastojen ja vakuutusmaksujen korkouttamisessa. Koska vakuutusmaksut perustuvat etukäteen arvioitavaan palkkasummaan, osalle maksuista hyvitetään korkoa ja osasta peritään korkoa. Alkuvuoden 2015 perustekorko oli 5,5 prosenttia ja 1.7. lähtien 5,75 prosenttia. Korot nousivat edellisen vuoden tasosta.

Vuonna 2016 otettiin käyttöön uusi *vakuutusmaksukorko*, joka määräytyy TyEL:n 12 kuukauden viitekoron perusteella. Vakuutusmaksukorko on aina vähintään 2 prosenttia. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa uuden koron puolivuositain työeläkeyhtiöiden hakemuksesta. Ministeriö vahvisti 2.12.2015 vakuutusmaksukoron arvoksi 1.1.2016 alkaen 2 prosenttia.

Työeläkeyhtiöiden vakavaraisuusaste, joka määritellään vakavaraisuuspääoman osuutena vastuuvelasta, oli 29,2 prosenttia. Vakavaraisuuspääoma oli keskimäärin 1,9-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Eläkesäätiöille ja -kassoille vastaavasti laskettu vakavaraisuusaste oli 36,3 ja vakavaraisuuspääoma keskimäärin 2,5-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Kuviossa 27 on esitetty TyEL- ja MEL- eläkelaitosten vakavaraisuuspääomien ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuvelan osuudet eläkevaroista.

Kuvio 27

TyEL- ja MEL- eläkelaitosten vakavaraisuuspääomat ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyt vastuuvelat vuosina 2007–2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2015

Tilastojulkaisussa tarkastellaan työeläkelakien mukaista toimintaa Suomessa vuonna 2015. Joiltakin osin tarkastelu kattaa koko eläkejärjestelmän. Julkaisuun on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaa- jista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenosta ja työeläkkeiden rahoituksesta. Tilastotiedot perustuvat pääasiassa Eläketurvakeskuksen rekistereihin sekä Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastotieto- varastoon. Työeläkkeiden rahoitukseen liittyvät tiedot on koottu muun muassa eläkelaitosten toimintakertomuksista.

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTOJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tilastoja-sarjassa julkaistaan tilastotietoja eläketurvan eri alueilta. Tilastot perustuvat eläkejärjestelmän rekisteritietoihin.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN